ҚИЗҒИН ТАБРИКЛАР

Болтиқ бўйида совет ҳокимияти қайта тикланганлигининг 25 йиллигига бағишланган катта байрам муносабати билан КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети Литва, Латвия ва Эстония ССР Компартияларининг Марказий Комитетларига, Олий Советларининг Президиумларига ва министрлар Советларига шу республикаларнинг барча меҳнаткашларига табрикномалар билан мурожаат қилдилар.

Литва халқига қувончли байрам муносабати билан қизғин қутловлар йўлланди. Табрикномада айтиладики, Литва меҳнаткашлари коммунистик партия раҳбарлигида, мамлакатимиздаги ҳамма халқларнинг ёрдами билан тарихан қисқа муддат ичида тубли социалистик ўзгаришларни амалга оширдилар, экономикани ва маданиятни ривожлантиришда зўр муваффақиятларга эришдилар, коммунистик жамият қуриш учун олиб борилаётган умумхалқ курашида актив қатнашмоқдалар.

Литва халқининг муваффақиятлари — коммунистик партия ленинча миллий сиёсатининг ҳаётийлигини, совет социалистик тузумининг афзалликларини кўрсатувчи ёрқин далилдир.

Латвия ССРнинг ишчилар синфи ва қишлоқ меҳнаткашлари, дейилади Латвия халқига юборилган табрикномада мамлакатимизда коммунизм қуриш ишига ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшмоқдалар. Саноатни ва қишлоқ хўжалигини ривожлантиришдаги ютуқлар асосида латиш халқининг моддий фаровонлиги ошиб бормоқда.

Табрикномада уқтириб айтиладики, латиш ишчилар синфининг ажойиб революцион традициялари бор. Совет ҳокимияти учун олиб борилган жангларда латиш ўқчилари кўрсатган шижоатларини ва Улуғ Ватан урушидаги ғалабага латиш халқининг қўшган катта ҳиссасини мамлакатимиз халқлари сира унутмайдилар. Бу шонли традициялар муқаддас билиб сақланмоқда ва ривожлантирилмоқда. Марксизм-ленинизм, пролетар интернационализми идеялари Латвия меҳнаткашларининг онгига жуда сингиб кетди.

Эстон халқига юборилган табрикномада айтиладики, йигирма беш йил унчалик катта муддат бўлмаса ҳам, аммо Совет Эстониясининг меҳнаткашлари чорак аср ичида ўз мамлакатининг йилномасига кўпгина шонли саҳифаларни ёздилар.

Табрикномада ишонч билдириб айтиладики, КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Совети Литва, Латвия ва Эстония республикаларининг халқларига халқ хўжалигини ва маданиятни янада юксалтириш учун, КПСС Программасини амалга ошириш учун, коммунизм улуғ иши учун курашда қизғин равишда янги муваффақиятлар тилайдилар. (ТАСС).

ГУЛЛА, ЯШНА ҚАРДОШЛАР ДИЁРИ

БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

140 (3112). | Сешанба, 20 июль 1965 йил. | Баҳоси 2 тийин.

ЛАТВИЯ, ЛИТВА ВА ЭСТОНИЯДА СОВЕТ ҲОКИМИЯТИ ТИКЛАНГАНИГА 25 ЙИЛ ТЎЛДИ

ВИЛЬНЮС. Республика қўшиқ байрамига Совет Литваси пойтахтида 30 минг ижрочи тўпланди. Суратда: Таураг районидан келган қўшиқ байрами қатнашчилари Вильнюснинг энг гўзал жойларидан бири қўшиқ Водисида.

В. Будан ва А. Шаркис телефотоси.

СИЗ ушбу суратда Риганинг гўзал жойларидан бири Комсомол қирғоғини кўриб турибсиз.

Ю. Пойш ва Е. Фадеев фотоси.

Улкан оилада

РИГА, 17 июль. (ТАСС мухбири). Байрамлардагидек безатилган Межапаркка бугун неча ўн минглаб киши тўпланди. Қардош республикалардан юбилей тантаналарига келган жуда кўп меҳмонлар Совет Латвияси меҳнаткашлари билан бирга байрам қилмоқдалар.

Республика Олий Совети Президиумининг Раиси Я. Э. Калнберзин Латвияда совет ҳокимияти тикланишининг 25 йиллигига бағишланган митингни очди. СССР ва Латвия ССР гимнларининг садоси янграйди.

Байрам тантаналарида қатнашиш учун келган ва бу ерга тўпланганлар томонидан самимий кутиб олинган КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин митингда нутқ сўзлади.

Мажлисдагилар томонидан, қизғин кутиб олинган А. Н. Косигин ўз нутқида айтдики, Латвияда Совет ҳокимияти тикланганлигининг 25 йиллиги латиш халқининг катта байрамидир ва айни вақтда бу байрам Совет давлатидаги ҳамма халқларнинг ҳам байрамидир. У, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукумати номидан Латвиянинг барча меҳнаткашларини — ишчилар, колхозчилар, интеллигенциясини шу тантанали юбилей билан қизғин муборакбод қилди ва СССР Олий Совети Латвия Совет Социалистик республикасини Ленин ордени билан мукофотлаш тўғрисида қарор қабул қилганлигини билдирди.

Совет ҳокимияти тикланганлигининг 25 йиллигини, деб давом қилди нотиқ, Латвия билан бир вақтда Литва ва Эстония ҳам тантанали нишонламоқдалар. Совет Иттифоқидаги ҳамма халқларнинг бирлиги шиори остида ўтаётган бу байрамда Балтика бўйидаги социалистик республикалар халқларининг қардошларча жипслиги яққол кўриниб турибди.

А. Н. Косигин Латвия ишчилар синфининг революцион ҳаракатнинг барча босқичларидаги шонли революцион традициялари тўғрисида гапириб ўтди. Латишлар билан руслар 1905 йиллардаги баррикадаларда ёнма-ён туриб жанг қилишган эди. Латвия большевиклари Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ғалабаси учун курашувчиларнинг биринчи сафларида бўлдилар. Латиш полклари ёш Совет Республикасини ҳимоя қилишда жуда катта роль ўйнадилар. Ажойиб пролетар шоири Демьян Бедний: «Фронтларда латишлар бўлганида биз ҳамма томондан аминмиз», деб яхши бир гапни айтган эди.

Латвия Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи составига социалистик халқлар қардош оиласининг тенг ҳуқуқли аъзоси бўлиб кирди. Социализм латиш халқига эркин ривожланиш йўлини кенг очиб берди. Совет Иттифоқининг бошқа халқлари билан бирга латиш халқи ҳам немис-фашист босқинчилар истилосининг азобини тортди. Совет Латвияси машаққатли даврни бошидан кечирди: ҳаробаликларни тугатиш билан бир вақтда социалистик ўзгаришларни амалга ошириш — индустрлаштириш, қишлоқ хўжалигини коллективлаштириш вазифаларини ҳам ҳал қилиш керак эди. Лекин латиш халқи ўзи танлаб олган йўлдан ишонч билан олға борди. Мамлакатимизнинг бутун қудрати Совет Латвиясига мададдкор бўлди. Барча қардош республикалар унга ёрдам бериб турдилар.

Социалистик ривожланишнинг 25 йили мобайнида Латвия меҳнаткашларининг турмуш шароити ўзгариб кетди. Шу билан бирга одамнинг ўзи ҳам ўзгарди. Социалистик тузум халқнинг маданий ўсиши ва турмуш шароитини мунтасил ошириш учун шарт-шароит яратиб беради. Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва Совет ҳукумати буни ўз фаолиятларининг энг муҳим мақсади деб билмоқдалар.

Ҳар хил дабдабабозликни, мақтанчоғлик, кибрланиш ва кўз-кўз қилиш билан шуғулланиш одатини партиямиз, давлатимиз практикасидан тамомила йўқотиш йўлидаги ишларни ҳозирги вақтда партия Марказий Комитети тобора кўпроқ ривожлантирмоқда ва кучайтирмоқда.

Мамлакатимиз халқ хўжалигида катта иқтисодий ўзгаришлар рўй бермоқда. Бу ўзгаришлар илмий ва техникавий тараққиётнинг тез суръатлари билан кўп жиҳатдан боғлиқ бўлган ўзгаришлардир. Шундай шароит вужудга келмоқдаки, натижада саноат олдида тобора катта ва мураккаб вазифалар пайдо бўлмоқда. Мамлакатимиз қудратли социалистик индустрияга таяниб, қишлоқ хўжалигини юксалтирмоқда, меҳнаткашларнинг моддий даражасини оширишни, ўзининг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлашни таъминламоқда. Бундай ишда фақат иқтисодий ёки маъмурий тадбирлар билан кифояланиш мумкин, деб ўйлаш нотўғри бўлур эди. Энг муҳими шуки, бу тадбирларни амалга оширишда ҳар бир совет кишиси жуда актив, жуда ижодкорлик билан иштирок қилиши керак.

Латвия саноати ўз ходимларининг диди яхшилиги ва чиқараётган маҳсулотининг юқори сифатли бўлиши билан фарқ қилади. Ҳозирги вақтда маҳсулотнинг юқори сифатли бўлиши учун кураш мамлакатимиздаги энг муҳим иқтисодий вазифа бўлиб қолмоқда. Биз бу муҳим проблемага нотўғри муносабатда бўлишга чек қўйишимиз керак. Илмий техника тараққиёти тобора юксак талаблар қўймоқда, тобора мураккаб вазифаларни тўхтовсиз кўндаланг қилмоқда. Латвияда бу вазифаларни уддалай оладиган кишилар бор. Республика ишчилар синфининг ва техника интеллигенциясининг жуда яхши кадрлари бор. Шу сабабли, Латвия саноатини профессионал-техника тажрибасининг яхши мактаби деб ҳисоблаш мумкин. Совет Иттифоқининг бошқа иқтисодий районларидаги баъзи ходимлар шу мактаб таълимини олсалар фойдали бўлур эди.

СОВЕТ ЛАТВИЯСИДА БАЙРАМ ТАНТАНАЛАРИ

Латвиянинг аҳолига хизмат кўрсатишдаги тажрибаси мамлакатимиздаги кўпгина иқтисодий районлар ва республикалар учун катта аҳамиятга эга. Умум мамлакатимизда бу соҳада қилишимиз лозим бўлган ишлар ҳали жуда кўп. Тажриба шуни кўрсатиб турибдики, мамлакат экономикаси ривожлана борган сари аҳолига хизмат кўрсатиш доирасини кенгайтирмоқ учун шарт-шароит вужудга келаберади. Шу сабабли аҳолига хизмат кўрсатишни ривожлантириш катта иқтисодий вазифадир. Кўп йиллар давомида бу масалага зарур эътибор ва маблағ бериш учун имкониятимиз бўлмади. Ҳаттоки, аҳолига хизмат кўрсатувчи тармоқларни менсимаётган, бундай тармоқларда ишлашни иккинчи даражали иш деб ҳисоблаётган одамларни ҳозир ҳам учратиш мумкин. Бу — турмушнинг ҳозирги шароитларига тўғри келмайдиган қолоқ тасаввурдир. Бундай тасаввурни партиямиз бутунлай қоралаётганлиги ҳам ҳаммага маълум.

Латиш халқининг тарихий ғалабаларида Совет Иттифоқида яшовчи ҳамма миллатлар дўстлигининг самарали таъсири борлигини кўриб турибмиз. Бироқ, аллақачон ўтиб кетган кунларнинг ишлари билан яшаётган Балтика бўйидаги эски буржуа тартибларини ҳам орзу қилаётган арбоблар ҳанузгача мавжуд экан. Эстония, Латвия, ва Литва хусусида шу йил июнда АҚШ конгресси қабул қилган резолюция нариги дунёдан эшитилган овоздек бўлиб янгради. Бундай бемаъни резолюцияларга умуман эътибор берилмаса ҳам бўлур эди. Бироқ, шу нарсани кўрмаслик мумкин эмаски, конгресснинг Балтика бўйи республикалари тўғрисида иғвогарликдан иборат резолюция қабул қилганлиги АҚШ умумий сиёсий йўлининг таркибий қисмидир. Америка империализмининг ўзгалар ишларига аралашишни ўз ташқи сиёсатининг асосий принципига айлантириб юборди, деса бўлади.

Америка империализми Вьетнамни миллий озодлик ҳаракатига қарши, социализм кучларига қарши ўзи олиб бораётган курашнинг олдинги сафига айлантиришни мақсад қилиб олганлиги кўриниб турибди. Бундай йўл ҳеч бир натижа бермайди, энг муҳими шуки, бундай йўл жуда хатарли йўлдир. Вьетнам Демократик Республикаси билан синфий бирдамлик воситалари орқали боғланган Совет Иттифоқи ва социалистик ҳамдўстликнинг бошқа мамлакатлари қардош Вьетнам халқига агрессияни даф этмоқ учун зарур бўлган ҳамма ёрдамни берадилар. Совет ҳукумати шу нарсани неча марталаб айтди ва яна бир марта таъкидлаб айтишга тайёрки, 1954 йилги Женева битимлари ва фақат шу битимларгина Вьетнамдаги аҳволни нормаллаштирмоқ учун негиз бўла олади. Шунга асосланиб биз Вьетнам Демократик Республикаси ҳукуматининг бош министр Фам Ван Донгнинг 8 апрелдаги баёнотида айтилган маълум тўрт моддада таърифлаб берилган позициясини тўла равишда қувватлаймиз.

Совет Иттифоқи изчил ташқи сиёсат ўтказиб келмоқда, халқаро агрессорларга зарба бермоқда ва турли ижтимоий тузумдаги давлатлар билан тинч-тотув яшаш принципларини қаттиқ туриб ҳимоя қилмоқда. Тинч-тотув яшаш принципларини амалга ошириш учун кураш қуролсизланиш ва халқаро кескинликни юмшатишга қаратилган курашни ҳам, шунингдек катта ва кичик давлатларнинг миллий суверенитетини ва территориал бутунлигини қаттиқ туриб ҳимоя қилишни, бошқа мамлакатларнинг ички ишларига аралашишга қарши қатъий ҳаракатлар қилишни ҳам ўз ичига олади. Тинч-тотув яшаш йўли-оммани сафарбар қилиш, империалистик агрессияга қарши, халқаро хавфсизликни мустаҳкамлаш ва янги жаҳон урушининг бўлишга йўл қўймаслик учун олиб борилаётган ҳаракатни кенг авж олдириш йўлидир.

Бу йўл тинчлик, миллий мустақиллик ва ёппасига қуролсизланиш учун курашга бағишланиб Балтика бўйида, Финляндия пойтахтида ўтказилган конгрессда ўз ифодасини топди. Совет Иттифоқи шу конгресснинг қарорларини табриклайди ва қувватлайди. Агрессия ва уруш сиёсатига қарши кураш тинчлик кучларининг ғалабаси билан тугалланиши учун СССР мумкин бўлган ҳамма чораларни кўради.

А. Н. Косигин нутқининг охирида айтдики, мана шу тантанали кунларда Ватанимизнинг ғарбий чегараларидан тортиб то Беринг бўғози соҳилларигача миллион-миллион совет кишилари республиканинг муваффақиятларига қувонмоқдалар ва латиш халқига коммунизм қурилишида янги катта ижодий ғалабалар тиламоқдалар.

Сўнгра А. Н. Косигин Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советининг Латвия меҳнаткашларига йўллаган табригини ўқиб берди.

А. Н. Косигин нутқи зўр эътибор бериб тингланди ва гулдурос қарсаклар билан бир неча бор бўлиниб турди.

СССР Олий Совет Президиумининг Латвия республикасини Ленин ордени билан мукофотлаш тўғрисидаги Фармони ўқиб эшиттирилади. Залда гулдурос овация бошланиб кетади.

Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари А. Э. Чикисте, И. А. Давид ва Совет Иттифоқи Қаҳрамони В. П. Самсон республика байроғини саҳнага олиб чиқадилар. А. Н. Косигин байроққа Ленин орденини қадаб қўяди. Залдагиларнинг ҳаммаси бирданига ўринларидан туриб олқишлайдилар.

А. Я. Пельше юксак мукофот учун партия ва Совет ҳукуматига ташаккур изҳор қилади.

Қардош республикалар, Москва ва Ленинграддан келган делегацияларнинг раҳбарлари сўзлаган нутқларни тантанали мажлис қатнашчилари қизғин кутиб олдилар. Делегацияларнинг раҳбарлари республика юбилейи муносабати билан ва республика Ленин ордени билан мукофотланганлиги муносабати билан ёзилган табрикномаларни ўқиб бердилар.

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советига ёзилган табрикнома ғоят баланд руҳ билан қабул қилинди.

ОКТЯБРЬ ГВАРДИЯЧИЛАРИ ХОТИРАСИГА ЁДГОРЛИК ҚУРИЛМОҚДА

РИГА, 17 июль (ТАСС мухбири). Латиш халқи шонли фарзандларининг — тилларда достон бўлиб қолган қизил ўқчиларнинг жангларда кўрсатган шижоатлари авлодлар хотирасидан асло ўчмайди. Уларнинг жанговар йўли социалистик революцияга фидокорона хизмат қилишдан, интернационал бурчга қатъий содиқ бўлиб қолишдан, советлар мамлакатининг кўп сонли душманларига қарши курашда ботирликлар кўрсатишдан иборат бўлди. Улар меҳнаткашларнинг улуғ йўлбошчиси В. И. Ленин даъватига лаббай деб жавоб бериб, октябрь штаби Смолнийни муҳофаза қилмоқ учун Қизил Петроградга бордилар. Улар революция бешигининг бўсағаларида герман империализмининг қўшинларига қарши жанг қилдилар, Кремлда қўриқчилик вазифасини бажардилар, контрреволюцион исёнларни бостиришда қатнашдилар.

Латиш ўқчилари граждан урушининг жуда кўп фронтларида Қизил Армиянинг бошқа қисмлари билан ёнма-ён туриб жанг қилиб, латиш, рус, украин, белорус халқларининг ва ватанимиздаги бошқа халқларнинг тарихий дўстлигини ўз қонлари билан мустаҳкамладилар.

Латиш халқи Совет Иттифоқи халқларининг қардош оиласида туриб, Латвияда совет ҳокимияти қайта тикланганлигининг 25 йиллигини хурсандлик билан тантанали байрам қилаётган ҳозирги кунда Ригада Даугава дарёсининг соҳилида октябрнинг содиқ солдатлари — латиш қизил ўқчилари хотирасига бағишланган ёдгорликка пойдевор тоши қўйиш маросими бўлди. Ёдгорлик пойдеворини қуришга бағишланган митингда КПСС Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин, ССР Иттифоқи Олий Совети Миллатлар Советининг раиси Я. В. Пейве, Латвия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари А. Я. Пельше, Латвия ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Я. Э. Калнберзин, Республика Министрлар Советининг Раиси В. П. Рубен ҳозир бўлдилар.

Митингда латиш ўқчи дивизияси сиёсий бўлимининг собиқ бошлиғи Р. И. Кисис нутқ сўзлади. У, латиш ўқчиларининг жанговар йўли тўғрисида ҳикоя қилиб берди.

Ёдгорлик пойдеворига қўйилган гранит тош олдидан латиш ўқчилари, уларнинг кетидан эса улуғ кўп миллатли ватанимизнинг содиқ посбонлари бўлган совет жангчиларининг янги бўғинлари саф тортиб ўтдилар.

ТАЛЛИН. Эстония Компартияси Марказий Комитети, Олий Совети Президиуми ва Республика Министрлар Советининг Эстония ССР 25 йиллигига бағишланган тантанали мажлиси. Эстония Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Г. Кэбин доклад қилмоқда.

В. Мастюков ва О. Коска фотоси (ТАСС фотохроникаси).

ЮКСАЛИШ РАҚАМЛАРИ

ЛИТВА ССР

⊙ Ўтмишда қолоқ Литва ҳозир юксак ривожланган қишлоқ хўжалигига эга бўлган индустриал республикага айланди. Урушдан кейинги йилларда саноат маҳсулоти 1940 йилга нисбатан 16 марта, электр энергияси ҳосил қилиш эса 33 марта кўпайди.

⊙ Бу йил Совет Литваси 3,4 миллиард киловатт-соат электр энергия ҳосил қилади. Бу республиканинг ҳар бир аҳолисига 1100 киловатт-соатданга тўғри келади. Ваҳоланки 1940 йилда аҳоли жон бошига электр энергияси атиги 27 киловатт-соатданга тўғри келарди.

⊙ Илгариги Литвада болаларнинг 60 процентга яқини маълумот ололмасди. Ҳозир Литвада мактабларнинг умумий сони 4 мингдан ошиб кетди. Республикада 466 минг бола ўқимоқда. Ўн минглаб йигит-қиз ишлаб чиқаришдан ажралмаган ҳолда кечки ва сиртқи мактабларда ўқиб билимларини оширмоқдалар.

⊙ Совет Литваси Олий ўқув юртлари ҳозир бир йил мобайнида буржуа ҳокимияти давридаги 20 йилда тайёрланганига қараганда икки марта кўп олий маълумотли мутахассислар етиштирмоқда.

⊙ 1913 йилда Литвада атиги битта театр бор эди. Эндиликда республикада 11 та давлат театри ва ўнлаб ҳаваскорлар театрлари мавжуд.

ЛАТВИЯ ССР

⊙ 1964 йилда Латвия саноатининг ялпи маҳсулоти 1940 йилдагига нисбатан 15 марта ўсди.

⊙ Эндиликда Латвия бир ой мобайнида бутун 1940 йил давомида ишлаб чиқарилганига тенг келадиган маҳсулот тайёрламоқда.

⊙ Латвия саноати маҳсулоти дунёнинг 60 дан ортиқ мамлакатига экспорт қилинади.

⊙ Урушдан кейинги йилларда Латвияда юз мингдан ортиқ ўринга мўлжалланган янги мактаблар, 20,5 минг ўринли болалар муассасалари, 18 минг ўринли санаторий ва дам олиш уйлари, 5 минг ўринли шифохона ва поликлиникалар қурилди. Шу давр мобайнида 6 миллион квадрат метрга яқин уй-жой майдони, ёки 167 мингга яқин квартира қурилиб, фойдаланишга топширилди. Қишлоқ жойларда 24 минг уй қад кўтарди.

⊙ 1940 йилда Латвияда 174 та кутубхона бор эди. Ҳозир эса оммавий кутубхоналар бир ярим мингни ташкил этади.

ЭСТОНИЯ ССР

⊙ Империалистик давлатларнинг ўтмишдаги шатаги бўлган Эстония 25 йил мобайнида юксак индустрияга эга бўлган социалистик мамлакатга айланди. Саноат маҳсулоти республикада ишлаб чиқарилаётган саноат ва қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулотининг қарийб 80 процентини ташкил этади.

⊙ Эстония саноати 1964 йилнинг уч ҳафтаси ичида бутун 1940 йилда ишлаб чиқарилганига баравар маҳсулот тайёрлади.

⊙ Ёнувчи сланецлар базасида Эстония энергетикаси муваффақиятли ривожланмоқда. Эстония ССРда 1965 йилда электр энергияси ишлаб чиқариш 7,5 миллиард киловатт-соатга етади. Бу 1940 йилдагига нисбатан қирқ мартаба кўп демакдир.

⊙ Совет ҳокимияти йилларида Эстонияда 380 дан ортиқ корхона ва цех тикланди, реконструкция қилинди ва янгидан қурилди.

⊙ Буржуазия даврига таққослаганда ўрта мактабларда ўқувчилар сони 3,5 баравардан зиёд, техникум ва махсус ўрта мактабларда 9 баравардан зиёд, олий ўқув юртларида эса студентлар сони 4,9 марта кўпайди. Китобларнинг умумий тиражи тўрт баравар, журналлар қарийб 38 баравар кўпайди.

⊙ Республикада соғлиқни сақлаш тармоқлари 1940 йилга нисбатан уч баравардан зиёд ўсди. Ҳар 10 минг кишига ҳисоблаганда врачлар сони 3,6 марта кўпайди. (АПН).

«ЗОНД-3» ПАРВОЗДА

1965 йил 18 июлда Совет Иттифоқида «Зонд-3» автоматик станцияси билан бирга кўп босқичли космик учирувчи ракета учирилди.

Учирувчи ракетанинг охирги босқичи ернинг оғир сунъий йўлдошдан космик ракета парвоз қилиб, у «Зонд-3» автоматик станциясини гелиоцентрик орбитага олиб чиқиш учун зарур бўлган тезлик билан учириб юборди.

Бу автоматик станцияни учиришдан мақсад космосда узоқ учиб юришнинг реал шароитида станция системаларининг ишлашини синаб кўришдан ва планеталараро фазода илмий тадқиқотлар ўтказишдан иборатдир.

«Зонд-3» автоматик станцияси билан доимий алоқа қилиб турилибди. Унинг ҳамма системалари ва илмий аппаратлари нормал ишламоқда.

(ТАСС).

ОРДЕН МУБОРАК, ОНАХОНЛАР!

ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ЯШОВЧИ КЎП БОЛАЛИ ОНАЛАРГА «ҚАҲРАМОН ОНА» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

СССР Олий Советн Президиумининг Фармони

Ўн ва ундан кўп бола туғиб, тарбиялаб ўстирган қуйидаги оналарга «Қаҳрамон она» фахрий унвони берилсин, «Қаҳрамон она» ордени ва СССР Олий Совети Президиумининг ёрлиқлари топширилсин:

ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ БЎЙИЧА

1. **Одилова** Моҳлика — Юқори Чирчиқ районининг Намданак қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
2. **Алиева** Мубор — Тошкент шаҳри, рўзғор ишидаги аёл.
3. **Ашурова** Башар — Калинин районининг Айриқулоқ қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
4. **Бекназарова** Ҳожар — Юқори Чирчиқ районининг Паркент қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
5. **Гавличек** Мария Петровна — Тошкент шаҳри, рўзғор ишидаги аёл.
6. **Жамолова** Тўпа — Бўка районининг Пискент поселкаси, рўзғор ишидаги аёл.
7. **Жўраева** Моҳия — Калинин районининг Чоштепа қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
8. **Жўраева** Ҳукум — Тошкент шаҳри, рўзғор ишидаги аёл,
9. **Зоҳидова** Турғун — Янгийўл шаҳри, рўзғор ишидаги аёл.
10. **Иброҳимова** Муаззам — Тошкент шаҳри, рўзғор ишидаги аёл.
11. **Икромова** Башорат — Тошкент шаҳри, рўзғор ишидаги аёл.
12. **Эсоева** Мавжуда Ҳакимовна — Тошкент шаҳри, рўзғор ишидаги аёл.
13. **Исмоилова** Ҳадича — Янгийўл районининг Олмозор поселкаси, рўзғор ишидаги аёл.
14. **Исматова** Соҳиба — Юқори Чирчиқ районининг Паркент қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
15. **Каримова** Турсунхон — Бекобод районидаги 2-«Далварзин» совхозининг поселкаси, рўзғор ишидаги аёл.
16. **Қаюмхўжаева** Зоя — Оржоникидзе районининг Яланғоч қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
17. **Муҳаммаджонова** Маъпират — Калинин районининг Айриқулоқ қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
18. **Муродова** Санобар — Тошкент шаҳри, рўзғор ишидаги аёл.
19. **Муҳаммаджонова** Ҳури — Калинин районининг Бўржар қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
20. **Назаралиева** Машминтой — Янгийўл районининг Шўралисой қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
21. **Назарова** Умирнисо — Оржоникидзе районининг Қумсон қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
22. **Норова** Ҳамида — Юқори Чирчиқ районининг Паркент қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
23. **Низомова** Раҳима — Тошкент шаҳри, рўзғор ишидаги аёл.
24. **Пўлатова** Зулхабира — Тошкент шаҳри, рўзғор ишидаги аёл.
25. **Ризаева** Иззат — Юқори Чирчиқ районининг Заркент қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
26. **Содиқова** Мели — Калинин районининг Чиғатой қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
27. **Салимбекова** Зоҳира — Тошкент шаҳри, рўзғор ишидаги аёл.
28. **Солихўжаева** Ўғил — Тошкент шаҳри, рўзғор ишидаги аёл
29. **Сулаймонова** Бувайша — Оққўрғон районидаги 1-«Оққўрғон» совхозининг поселкаси, рўзғор ишидаги аёл.
30. **Тажанова** Ҳосият — Бўка районининг Қорақўйли қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
31. **Темирзянова** Озод — Бўка районининг Хўжақўрғон қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
32. **Фозилова** Норбу — Оржоникидзе районининг Қўшқўрғон қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
33. **Ҳайдарова** Мастура — Калинин районининг Кўксарой қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
34. **Ҳасанова** Ҳадичабиби — Оққўрғон районининг Оққўрғон қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
35. **Шерматова** Тўхтапўлат — Оржоникидзе районининг Байитқўрғон қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
36. **Эргашева** Ойша — Оржоникидзе районининг Хўжақўрғон қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
37. **Йўлдошева** Латифа — Оржоникидзе районининг Байитқўрғон қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.
38. **Юсупалиева** Ҳожар — Оққўрғон районининг Оққўрғон қишлоғи, рўзғор ишидаги аёл.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
А. МИКОЯН.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1965 йил 10 июль.

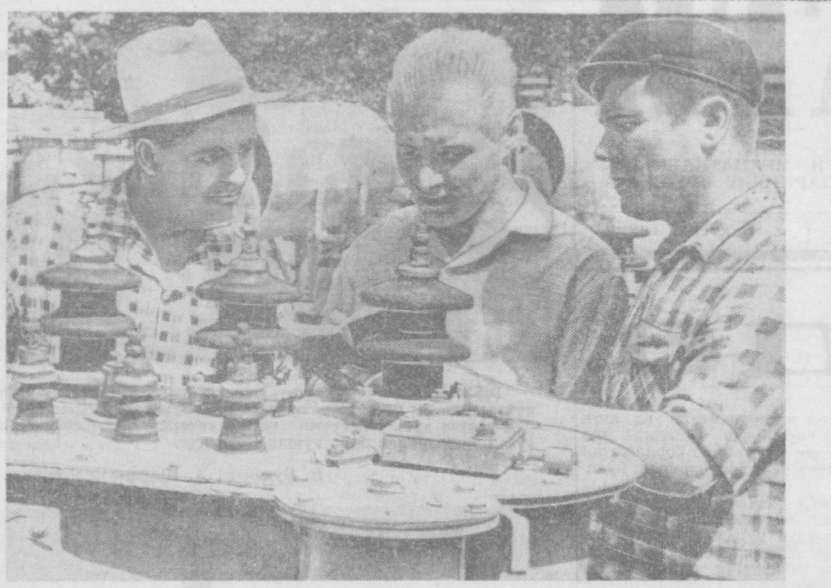

Чирчиқдаги трансформатор заводи партия-давлат контроли комитети цехларда намунали иш олиб бормоқда. Кўмаклашув группасининг аъзолари ёрдамида меҳнатни ташкил этиш, камчиликларни ўз вақтида аниқлаб, уларни тугатиш соҳасида яхши натижаларга эришилмоқда. Суратда: (чапдан ўнгга) цех партия—давлат контроли комитети постининг аъзоси А. Сисоев, пост раиси Б. Волхин, цех маҳаллий комитетининг аъзоси И. Дуняшин ўртоқлар тайёрланган трансформаторларнинг сифатини кўздан кечирмоқдалар. М. Нуриддинов фотоси.

ХУШЁР КИШИЛАР

ХАЛҚ КОНТРОЛИ АМАЛДА

Кейинги пайтларда товуқчилик фермасида аҳвол анча ёмонлашиб қолди: товуқлардан олинадиган тухум кескин камайиб кетди. Ахир нега бундай бўляпти, илгари дурустгина иш бораётган эди-ку?!

Халқ назоратчиси С. Саидазимов бу масала билан атрофлича қизиқди. У ўзининг бўш вақтида эринмасдан фермани айланиб, бу ердаги ишлар билан танишди. Товуқлардан ҳар куни қанча тухум олинишини ўзи ҳисоб-китоб қилиб борди.

Биринчи куни мавжуд товуқлардан 120 дона, иккинчи куни 160 дона ва учинчи куни 150 дона тухум олинганлигини қайд қилди. Ваҳоланки бериладиган маълумотда жуда кам тухум олинаяпти, деб кўрсатиларди.

Халқ назоратчиси товуқчилик фермасининг мудирини чақириб олиб, ўзининг бу мулоҳазаларини айтди. Факт олдида ферма мудири ҳеч нарса деёлмасдан, қизариб қолди. Масала колхоз правлениесининг муҳокамасига қўйилди. Товуқбоқар Жўра Ортиқов кўпчилик олдида ўзининг қилмишидан уялиб, кечирим сўради. Иккинчи бундай номаъқулчилик қилмайман, деб ваъда қилди.

Халқ назоратчилари — ҳушёр кишиларнинг ҳаракати туфайли бошқа соҳадаги камчиликлар ҳам ўз вақтида очиб ташланиб, унинг олди олинмоқда. Жумладан, совлиқлардан қўзи олиш пайтида ҳам халқ назоратчилари анча-мунча иш қилдилар. Улар текширишда чўпон Акром Тўхтаев ўз отаридаги қўзиларини колхоз ҳисобига ўтказишда кўзбўямачилик қилганлигини, 9 та қўзини яшириб қолганлигини аниқладилар. Шундан кейин фермада ҳисоб-китоб ишларини яхшилаш юзасидан зарур чора ва тадбирлар кўрилди.

Маълумки, бу йил ёғингарчилик кам бўлди. Шунинг учун ҳам чорва учун ем-хашак жамғаришда бирмунча қийинчиликлар рўй бермоқда. Лекин шундай бўлишига қарамасдан, мавжуд имкониятлардан фойдаланиб, чорва учун етарли миқдорда ем-хашак тайёрлаш чорасини кўриш керак. Назоратчилар бундан бир неча кун илгари ем-хашак тайёрланаётган участкага бориб келдилар: уларнинг текшириши натижасида ем-хашак нобудгарчилигининг олди олинди. Айрим кишилар ўрилган ўтларни чала йиғиштириб кетишаётган экан.

— Йўқ, бундай ишлаш яхши эмас! — дейишди халқ назоратчилари. — Ахир ўзларингиздан қолар гап йўқ. Бу йил ем-хашак танқис бўлган шароитда унинг бир граммини ҳам ерда қолдирмасдан йиғиштириб олиш шарт.

Ҳозир колхознинг «Қизил сув» участкасида ем-хашак тайёрлаш дуруст бормоқда.

Колхозчиларнинг пешона тери билан етиштирилган ғалла ҳосилини нес-нобуд қилмай ўриб-йиғиб олинишини таъминлашда ҳам назоратчиларнинг хизмати катта бўлмоқда.

А. РАҲИМБЕРДИЕВ.
Юқори Чирчиқ районидаги «Коммуна» колхози.

КИМЁГАРЛАР шаҳри — Чирчиқ жамоли кун сайин кўркамлашиб бораяпти. Янги турар-жойлар, маданий-маиший бинолар қад кўтараяпти. Улар учун қурилиш материаллари керак. Чирчиқдаги темир-бетон конструкциялари ва деталлари заводи коллективи зиммасига қурилишларни сифатли материаллар билан таъминлаш вазифаси юклатилган. Коллектив бу вазифани шараф билан адо этмоқда. Ҳар куни корхона цехларидан уй-жой ва саноат объектлари қурилиши учун темир-бетон тўсинлар, қўчаларни ёритиш системаси учун пишиқ-пухта столбалар, уй-жойлар учун йирик панеллар жўнатилиб турибди. Корхона аҳли ҳозир етти ойлик планни бажариш арафасида. Юқоридаги суратда: завод полигонидан қурилишлар учун тайёр панеллар жўнатилмоқда.

ПАСТДАГИ суратда сиз Ўзбекистон қаттиқ қотишмалар ва ўтга чидамли металлар комбинати 4-гидрометаллургия цехи аппаратчиси Исмоил Умаровни кўриб турибсиз. У корхонада биринчилар қатори коммунистик меҳнат зарбдори номини олган. Пешқадам ишчи юксак номга яраша меҳнат қилаяпти.

ЯНГИ ЎҚУВ ЙИЛИГА ТАЙЁРМИСИЗ?

УЮШҚОҚЛИК БИЛАН

Калинин райони мактабларини янги ўқув йилига тайёрлашга барвақт киришилган эди. Ҳозир кўпгина мактаблар биринчи сентябрга тахт қилиб қўйилмоқда.

Уртоқ Муҳайё Исмоилова директорлик қилаётган 68-саккиз йиллик мактабда ремонт ишлари районда биринчи бўлиб тамомланди. Аҳил коллектив 15 июндаёқ мактабни жорий ремонтдан чиқарди. Парта, стол, стул, доскалар бўялди. Бино сифатли оқланди.

Ремонт ишларига мактаб ота-оналар комитети ва юқори синф ўқувчилари яқиндан ёрдам беришди.

Умуман райондаги мактабларни жамоатчилик асосида ремонт қилиш кенг қулоч ёйди. Райондаги 47-мактабда ҳам ремонт ишлари жамоатчилик асосида бажарилди. Шу кеча-кундузда 11, 21, 27-мактабларда ҳам ремонт ишлари тугалланиш арафасида турибди.

47, 14, 34, 38-мактабларнинг ўқитувчилар коллективлари ремонтни муддатидан илгари тамомладилар. Шунингдек, бошқа мактаблар ҳам ҳозир янги ўқув йилига тахт ҳолда турибди.

— Бу йил, — дейди район халқ маорифи бўлимининг мудири Абдулла Қодиров, — ўқувчиларни тўла бир сменада ўқитиш йўлида катта қадам қўйилади. Янги типовой бинолар қуришдан ташқари мактабларга 149 та синф хонаси қўшилади. Шу кунларда бу объектларнинг кўпчилигида қурилиш ишлари бошланган.

Ҳақиқатан ҳам бу йил райондаги хўжаликлар мактаблар қурилишига жиддий эътибор беришяпти. Келесдаги 7-мактаб учун Ленин номли колхоз янги бино қуриб бераяпти. Фрунзе номли 102-мактаб учун 300 ўқувчига мўлжалланган 10 та синф хонаси қурилди. «Коммунизм» колхози клуби эса 90-мактаб ихтиёрига берилди. «Ленин йўли» колхози 5-мактаб учун 6 та синф хонаси қуриб беряпти.

Бекободлик маорифчиларнинг бошлаган ташаббусига қўшилган Калинин район жамоатчилиги мактабларнинг капитал ва жорий ремонтини июль ойида тамомлашга аҳд қилишган.

С. МУҲИДДИНОВ,
Ҳ. ИБРОҲИМОВ.

ФАРЗАНДЛАР ХУРСАНД

«Ҳар икки кунда 48 квартирали уй қурамиз!» Бу — Тошкентдаги 153-қурилиш тресги бинокорларининг қатъий шиори.

Қўли гул бинокорлар шу йилнинг ўтган ойлари мобайнида кичкинтойларимиз учун ҳам муносиб совғалар ҳозирлашди. Ҳар бири 140 ўринга мўлжалланган 4 та болалар боғчаси фойдаланишга топширилди.

Яқинда яна бир болалар боғчаси қад кўтарди. Бу планга қўшимча равишда қурилган болалар муассасаси ҳисобланади.

Чилонзор массивининг «Г-9» секторида янги мактаб биноси пайдо бўлди. Мактаб янги ўқув йилида 964 ўқувчини ўз бағрига олади. Типовой лойиҳа бўйича қурилган мазкур объект ҳам аъло сифатга қабул этилди.

КОММУНИЗМ КИШИСИНИ ТАРБИЯЛАЙМИЗ

ОДОБ—ЗИЙНАТ

Инсон мақсадсиз яшамайди. Мақсадга етиш учун ҳаракат қилиш керак. Ҳаётнинг руҳи ҳаракатдан иборат. Бунинг учун ҳиммат билан илм-ҳунар ўрганиб, меҳнат билан фазилат орттирмоқ керак.

Илм, ҳунар ўрганиб меҳнат қилиш учун бизнинг Совет мамлакатимизда кенг имконият бор. Илм олган киши албатта илмига омил, ҳунарига моҳир бўлиши лозим. Илм олишда, ҳунар ўрганишда билмаганини сўрашдан сира тортинмаслик керак.

Илмга қизиқиб кириши жуда яхши, илмни ўз ўрнида, ўз вақтида ишлатиш ундан ҳам яхши. Илм, ҳунар киши учун катта бахт, буюк бир неъматдир.

Мактабни битиргандан кейин ҳам илм ҳосил қилиш, ҳар вақт маълумотни ошириб бориш учун кўп китоб ўқиш лозим, билим орттириш учун жамият ҳаётига аралашиш керак бўлади. Аммо китобдан бир-икки нарсани билиб олиб, ҳар жойда билар-билмас «сайрайвериш» илм одобига тўғри келмайди. Илмни билиб ишлатиш илмнинг зийнатидир.

Баркамол кишилар етказиб бераётган совет мактабимиз шундай шарафли жойки, ўқувчига ҳам, ўқитувчига ҳам, ота-онага ҳам бахт, ҳурмат келтиради. Ҳар кимнинг қобилият, ғайрат даражасини белгилаб беради. Умрнинг энг гўзал вақти шу мактабда бўлади. Шунинг учун бу жой ва ўқитувчилар бутун умр қадрли, севимли бўлиб қоладилар. Шу сабабли мактаб ҳам бир оила-ким, ўқувчилар шу оиланинг фарзандларидирлар. Ота-она ва болалар олдида ўқитувчидан азизроқ, ҳурматлироқ, яқинроқ киши йўқ. Ўқитувчи шундай шарафли зотки, у илм ўргатади, тарбиялайди, гўзал хулқларга одатлантиради. Илм бойлигини беради. Бу бойлик шундай бойликки, илмни қанча сарф қилсангиз, шунча кўпаяди.

Илм биноси мустаҳкам. Илм дарёси дуру жавоҳирга тўла. Илм ёлғизликда ўртоқ, изтиробли фурсатда сирдош, ғарибликда йўлдош бўлиб келган. Илм душманга қарши ишончли қурол!

Илмга, китобга ҳурмат, муҳаббат бўлса, бунга эришмоқ учун ҳеч нарса тўсиқ бўла олмайди. Ҳатто кўзнинг туғма кўрмаслиги ҳам халақит қилмайди. Кўзи туғма кўрмайдиган кишилардан фан кандидатлари, ёзувчилар бор. Тарих саҳифасида булардан олим, фозил кишиларнинг бир қанчасини биламиз.

Ўқитувчи нияти пок, фикрда содиқ, маърифатли бўлгани учун ҳеч қачон ўзини ўзи алдамайди. Сўзида содиқ одам ўзининг ишончига қарши сўз айтмайди. тарбиячи асло болага ёлғон ўргатиш ниятида бўлмайди, лекин кичкина нарсадан катта жанжал чиқарадиган одамнинг боласи, ёки ўқувчиси қўрққанидан ёлғон гапиришга ўрганиб қолади. Шунинг учун болага даҳшат бўлиб туюладиган сўзнинг, пичинг қилиб гапиришнинг кераги йўқ. Болага ёлғон ваъда қилиш, қизиқчилик, кулги учун болага турли ёлғонларни айтиш ёш авлодни бузади, холос.

Сира ёлғон гапирманг, бебурд бўлиб қоласиз, бўлар-бўлмасга ёлғон аралаштирманг, атрофдагилар, яъни зийрак кишилар гапингизнинг тўғри эмаслигини билиб, афсусланадилар. Болага тўғрилик ўргатадиган киши ҳар муомалада эътиборли бўлиши керак. Ўзи намуна бўлган тарбиячининг узундан-узоқ маслаҳати, насиҳатига эҳтиёж қолмайди.

Агар тарбия берувчининг хулқи ёмон бўлса берган насиҳати фойдасиз. Қилган иши ва маслаҳатлари феълига тўғри келмаса, унинг гапи қулоққа кирмайди.

Тарбиячи ёки ота-она болаларга ундай бўлинг, бундай бўлинг десаю, ўзи уйига келиб уриш-жанжал қилса, тартиб-интизомга риоя қилмаса, бу нарса ўқувчига ёмон таъсир этади. Ёлғончи билан қўли эгри одам халқ ишончини йўқотиб қўяди.

Бола бир нарса олиб келса албатта суриштиринг, «Бола-да, кўзига яхши кўрингандир» деб бепарво бўлманг. Айтадилар-ку, кичкиналигида тухум ўғирлаган бола, бора-бора туя ўғирлайди, деб.

Кунларнинг бирида Самад деган бола бировнинг боғидан данакдан униб чиққан шафтоли кўчатини олди. Олиб келиб экмакда эди, отаси кўриб, қаердан олганлигини суриштирди. Бу кўчатни болага кўтартириб олиб бориб жойига эктириб қўйди. «Бировнинг нарсасини сўрамасдан олма!» деди. Самад тўғри тарбия топди.

Ёшларга, айниқса, мактаб болаларига таълим-тарбия берувчи киши фойдасиз сўзлардан, қийқириб кулишдан, кишини мазах қилишдан, кераксиз нарсалар устида даъво қилишдан мутлақо узоқ бўлиши лозим.

М. АЛАВИЯ.
филология фанлари кандидати.

ЮКСАК ПАРТИЯВИЙЛИК УЧУН

АДАБИЁТШУНОС МУЛОҲАЗАСИ

Ўзбек совет адабиётининг сўнгги ўн йил мобайнидаги ютуқларини кўздан кечириб, унга тўғри ва объектив баҳо бериш адабиётшунослигимизнинг муҳим вазифаларидандир.

Бу жиҳатдан ёш, истеъдодли танқидчи, адабиётшунос Салоҳиддин Мамажоновнинг «Тошкент» бадиий адабиёт нашриёти томонидан 1964 йилда нашр этилган «Адабиётнинг партиявийлиги ва халқчиллиги» китоби муҳим аҳамиятга эгадир.

Китоб уч қисмдан иборат: 1. Адабиётнинг партиявийлиги ва халқчиллиги. 2. Партиявийлик ва ижод эркинлиги. 3. Партиявийлик ва социалистик гуманизм.

Муаллиф бу уч масалани тўғри ва ҳаққоний баҳолайди, адабиётимизнинг ҳозирги умумий аҳволига объектив баҳо беради: илмий кузатишлар, аниқ таҳлиллар асосида қимматли хулосалар чиқаради.

Ўзбек совет адабиётининг ташкил топиши ва шаклланишидан бошлаб то ҳозирги кунгача босиб ўтилган шонли тараққиёт йўли ҳақида фикр юритар экан, автор адабиётимизнинг тўнғич вакили Ҳамза Ҳакимзода Ниёзийдан бошлаб, уч авлод вакиллари ижодига мурожаат этади ва ўзбек совет адабиётининг турли босқич, даврлардаги тараққиётини, унинг моҳиятини чуқур илмий кузатишлар асосида таҳлил этади. Ўзбек совет прозасининг кейинги муваффақиятларидан бири — «Синчалак» повести ҳақида адабий танқидчиликда айтилган фикр-мулоҳазаларга нисбатан автор ўз нуқтаи назарини марксистик позициядан туриб баён этади. Шунинг билан бирга, олтмишинчи йиллар прозасида салмоқли ўрин ололмаган, айрим асарларнинг камчиликларини кўрсатади. «Шоҳидамас, баргида», «Олтин қафас», «Тонгдаги кўланка» сингари қиссалар ана шундай хом асарлардир.

Муаллиф очерк ҳақида ҳам муфассал тўхталиб ўтади. Очерк жанговар жанр. Шунинг билан бирга, очерк юксак дид, бадиий маҳорат маҳсули бўлиши лозим. Шундай ёзувчиларимиз ҳам борки, ҳаётда бирор янгилик туғилса дарров бирорта уйдирма воқеа тўқиб, сунъий конфликт ясаб, ўқувчига тутқазади. Бундай очерклар ўз-ўзидан қолиб кетаверади. Автор ана шундай «ҳозиржавоб», «шошқалоқ» очеркистлар шаънига қарата тўғри фикр юритади.

Адабиётшунос халқ руҳи — кайфияти билан ҳисоблашиш, диди ва талаби тинмай ўсиб бораётган мингларча китобхонларнинг савиясига мос асарлар ярата билиш — ҳар бир ижодкорнинг эзгу тилаги бўлмоғи лозимлигини таъкидлайди ва баъзи ижодкорларнинг «...мушкул, шаклсиз, тилсиз, ичи бўш асарларини халқ қабул қилмаганини кўриб, уни қолоқлик ва дидсизликда» айблашларини таъкидлайди. «Ҳақиқий ёзувчининг йўли — бу Навоий ва Пушкин йўли, Горький ва Маяковский йўли, Ҳамза ва Ойбек, Ғафур Ғулом ва Ҳ. Олимжон, А. Қаҳҳор йўлидир. Булар ўз асарларининг марказига халқ тақдирини, даврнинг актуал, муҳим масалаларини, илғор фикр ва ғояларни, янги прогрессив тенденцияларни кўрсатишни қўйибгина қолмасдан, айни чоқда бу нарсаларни ҳаққоний, юксак бадиийлик билан акс эттирдилар, гўзал ва ўткир санъат тилида ифодаладилар» (46-бет) деб, 1-бобдаги фикрларни якунлайди.

«Партиявийлик ва ижод эркинлиги» бобида муаллиф совет адабиётининг ўзига хос хусусиятларини ва биринчи навбатда унинг эркин адабиёт эканлигини асосли далиллар билан исботлайди.

«Коммунистик партия ижодкорнинг... ҳаётдан узоқлашишига, халқ манфаати тўғрисида қайғурмаслигига, тарих оқимига қарши туришига бефарқ қарамас ва буларга йўл қўймас экан, бу билан унинг ижод эркинлигини бўғмайди. Аксинча, унинг ҳаёт билан мустаҳкам алоқа боғлаб, объектив воқелик, ижтимоий тараққиёт қонунларини, ундаги бош, муҳим, илғор тенденцияларини, бошқача айтганда воқелик, ҳаёт заруриятини чуқур билиши ва буларга амал қилишини, ўз замонасининг прогрессив синфи — ишчилар синфининг, халқнинг асл, содиқ фарзанди, ҳақиқий граждан бўлишини, коммунизм идеаллари учун актив кураш олиб боришини талаб қилади» — деб жуда тўғри мулоҳаза юритади муаллиф. Бу бобда юритилган фикрлар оригиналлиги, янгилиги ва шунинг билан бирга ўзбек совет адабиёти ва санъатини, унинг улкан жонкуярлари — Ҳ. Олимжон, Ғ. Ғулом, Ойбек, Уйғун, А. Қаҳҳор сингари намояндалари ижодини баҳолашда ҳам муҳим аҳамиятга эгадир.

Ўзбек совет адабиётининг шаклланиши ва равнақ топишида Иттифоқимиздаги қардош халқлар адабиётининг, айниқса, илғор рус адабиётининг баракали таъсири бўлганлиги ва бўлаётганлиги исбот талаб қилмайдиган реал ҳақиқатдир. Лекин, адабий танқидчилигимизда, адабиётшунослигимизда бу масалага нисбатан бир ёқлама ёндошиш, сунъийлик майллари ва унинг баъзи кўринишлари мавжуддирки, бу йирик ўзбек адибларининг ижодларини тўғри баҳолайолмаслик, уларнинг ўзларига хос миллий, оригинал қиёфалари, юксак бадиий маҳоратларини кўра билмаслик, тўғри шарҳламаслик оқибатларига олиб келади.

Китобнинг «Партиявийлик ва социалистик гуманизм» бобида автор гуманизм — инсонпарварлик масалалари устида кенг фикр юритиб, «Бўрондан кучли», «Синчалак», «Туғилиш» ва «Қадрим», «Муқаддас» ва «Имон» асарларида бу масаланинг ижобий тарзда ҳал этилганлигини ҳаққоний ва илмий жиҳатдан тўғри асослайди. Шунинг билан бирга, бу масалада ҳали жиддий нуқсон ва камчиликлар ҳам мавжудлигини, баъзи ёзувчилар томонидан яратилган асарларда инсон тақдири устида, унинг келгуси ҳақида енгил-елпи хулоса чиқариш ва бинобарин, бу борада юзакичиликка йўл қўйиш майллари борлигини ҳам таъкидлайди.

Поэзияда ҳар бир шоир инсон темасига ўзига хос равишда ёндошишга, инсон фазилатининг ранг-баранг қирралари ва кўринишларини оригинал ёритишга интилади.

Бу ўринда, айниқса, актив революцион гуманизм — халқ оммаси манфаатини ҳимоя қилишга бағишланган гуманизм туйғуларининг ташвиқи, акс садоси — Ғ. Ғулом, М. Бобоев, С. Акбарий, Зулфия поэзияларида кўзга ташланади.

Поэзиямиз янги одамни тарбиялаш борасида, партиянинг энг яқин ёрдамчиси сифатида ҳали жуда кўп иш қилиши керак.

Олижаноб, пок маънавий қиёфадаги чинакам инсон образи, ибратли, мукаммал гражданин образининг ҳақиқий намунаси — мингларча кишиларимиз кўз ўнгида йўлчи юлдуздек порлаб ва яшнаб турмоғи, кўпчиликка намуна ва ибрат бўлмоғи лозимдир. Ана шу нуқтаи назардан ўзбек совет адабий танқидчилиги ва публицистикаси ҳақида фикр юритар эканмиз, филология фанлари кандидати С. Мамажоновнинг «Адабиётнинг партиявийлиги ва халқчиллиги» китоби муҳим манба сифатида қимматлидир.

У. САЛОҲИДДИНОВ,
Ўзбекистон педагогика фанлари илмий-текшириш институтининг илмий ходими.

ЎЗБЕКИСТОН ЖУРНАЛИСТЛАР СОЮЗИДА

Ўзбекистон Журналистлар союзи правлениеси президиуми мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисда Тошкент Давлат университети журналистика бўлимида кадрлар тайёрлаш, студентлар учун ўқув модди-техника базаси яратиш, обитуриентларни қабул қилиш қоидалари масалалари кўриб чиқилди ва муҳокама қилинди.

Президиум ТошДУда журналист кадрлар тайёрлашнинг боришини ўрганган комиссия таклифларини маъқуллади. Журналистлар союзи район ва кўптиражли матбуот ходимлари малакаларини янада ошириш мақсадида яқин вақт ичида республиканинг тажрибали журналистлари иштироки билан семинар ўтказишга қарор қилди. Семинар программалари ишлаб чиқилди ва правление президиуми мажлисида тасдиқланди.

Шунингдек, фото ва сатира секцияларининг ҳисобот-сайлов йиғилишлари якунлари ҳам кўриб чиқилди.

Ленинград ва Рига шаҳарлари журналистлари тажрибаларини ўрганиш мақсадида шу шаҳарларга бир группа журналистларни ижодий командировкага юбориш масаласи ҳал этилди.

Шу кунларда Оққўрғондаги «Ленинобод» колхозининг илғор звеноларида ғўзани чеканка қилиш жадал ўтказилмоқда. Айниқса ўртоқ Асқар Алибоев бошлиқ звено пахтакорлари бу ишни тез ва соз ўтказишга астойдил ҳаракат қилмоқдалар. Ҳозирга қадар мавжуд майдонларнинг ярмидан кўпроғи чеканка қилиб бўлинди. Чеканкани сифатли ўтказишда С. Ҳолиқова, А. Товбаева, Х. Ўтаева, М. Холбўтаева сингари ўртоқлар бошқаларга ўрнак кўрсатишмоқда. Суратда: звено даласида чеканка ўтказилаяпти.

А. Абалян фотоси.

ТУТАШ ПАХТАЗОРЛАР ЧИРОЙИ

Карта четида узоқларга тикилиб ҳаёл суриб турган Набижон аканинг кўзи Исмат акага тушди-ю беихтиёр ўша томонга қараб юра бошлади. У картага кеча яқиндагина сув таралган эди-ку, нима гап ўзи, дилидан ўтказди Набижон ака. Кейин унинг ёнига етиб келганида Исмат аканинг мақсадига тушунди.

— Чеканкани бошлаш керак ука, — деди Исмат ака. — Энди бўйига зўр берганининг фойдаси йўқ. Ёнига ўссин ғўза, ҳосилга зўр берсин.

Сувчининг фикрини бош тебратиб маъқуллади Набижон ака. Ахир ўзи ҳам шуни билардиؚ. Эрталабдан бери шу ўй билан юрибди у. Чеканка қиладиган агрегат олинган эди. Нима бўлди-ю, тракторга тиркашнинг иложи бўлмади. Механик ҳам ҳозир яқиндагина ноилож гаражга кетган эди. Энди одамларни сафарбар қилишдан бошқа илож йўқ.

...Сувчи билан Набижон ака нималар ҳақидадир маслаҳатлашиб олишди. Шу пайт узоқдан гуруллаб келаётган универсал кўзга ташланди.

— Ие, Қўчқор-ку, — деди сувчи Исмат ака қўлини пешонасига соябон қилиб тикилар экан.

Ха, чиндан ҳам универсални ҳайдаб келётган Набижон аканинг қўшниси, мусобақадоши Қўчқор эди. У пайкалга етиб келди-да агрегатни тўхтатди. Салом-алик, ҳорманг-бор бўлингдан сўнг ҳайрат кўзлари билан қараб турган Набижон ака билан Исмат акага воқеани сўзлаб берди Қўчқор.

— Даламизга механик бориб қолди, — деди у, — воқеани айтди. Чеканка агрегатини ўрнатиш қийин бўлаяпти, деди. Шундан кейин механикка фикримни айтдим-да ёрдам қилай, деб универсални ҳайдаб келавердим. Бизники озгина кечикиброқ, бир-икки кун кейинроқ бўлса ҳам бўлади.

Мана орадан икки-уч кун ўтди. Чеканка тамомланай, деб қолди. Набижон ака ҳам, Қўчқор билан Исмат ака ҳам хурсанд. Ғўзалар ҳосилига-ҳосил қўшаяпти, шохлари кўпаяпти. Набижон ака Ҳошимжонов ва Қўчқор Саримсоқов ўртоқлар ҳар гектаридан 35 центнердан ҳосил етиштириш мажбуриятини олиб мусобақалашганлар. Ҳар иккала звенода культивация сифатли давом эттирилаяпти. Ҳар бир туп ғўзанинг қониб сув ичиши таъминланаяпти. И. Режабов, У. Юсупов ўртоқлар ғўзаларни қондириб суғоришда жонбозлик кўрсатишаяпти.

Х. НОРМАТОВ.
Бўка. «Гулистон» колхози.

МЕҲНАТСЕВАРЛАР ДАЛАСИДА

Биз ўртоқ Неъмат Умрзоқов бошчилик қилаётган участка пахтазорида бўлдик. Далада иш қизғин. Бир гуруҳ колхозчилар у ер бу ерда қолган бегона ўтларни йўқотишаяпти. Нариги картага сув тараб қўйилган. Миришкор деҳқон эгатлардан кўз-қулоқ бўлиб турибди. Яна бир картада универсалнинг овози гуруллаяпти.

— Бу йил албатта ҳосилимиз мўл бўлади, — дейди ишонч билан участка бошлиғи, — негаки кўчатимиз бут. Ҳар гектар ерда 90-95 минг тупдан ғўза бор. Йил бошида 102 гектар ернинг ҳар гектаридан 30 центнердан ҳосил кўтарамиз, деб кўпчиликни ишонтирганмиз. Бу қуруқ гап бўлиб қолмайди. Июлда ҳосилга ҳосил қўшиш учун курашяпмиз. Ғўза парвариши давом эттирилаяпти.

Участка бошлиғи жуда тўғри гапни айтган эди. Мана, миришкор сувчи ўртоқ Т. Норбўтаев билан суҳбатлашмоқдамиз.

— Ғўзани суғоришда ернинг паст-баландлигини эътиборга олиш лозим. Шунинг учун сувни жилдиратиб тараб, ундан доимо хабардор бўлиб туриш керак. Агар ғўза чанқаб қолса, шона гулларини, ҳатто кўсакларини ҳам тўкиб юборади. Биз бунга йўл қўймаслик учун икки сменада ишлаб, ҳар туп ғўзанинг қониб сув ичишини таъминлаяпмиз. Шу куни участканинг илғор кишилари билан танишдик. А. Бўронбоев, У. Норматов ўртоқлар ғўза қатор ораларига сифатли ишлов беришаяпти. Т. Норбўтаев, Э. Маматқулов ўртоқлар кечаю-кундуз сув етаклашаяпти. Х. Умарова, К. Турғунбоева, О. Суярова, М. Исматова ўртоқлар эса бегона ўтларга қарши курашишаяпти.

Э. ОТАБОЕВ.
Оққўрғон. Карл Маркс номли колхоз.

ГАЗЛАМА ЖОЗИБАСИ

ЕТТИ ЙИЛЛИК МАРРАСИ ОРҚАДА ⊙ ЯНГИ СТАНДАРТ ВА ЯНГИ МАЖБУРИЯТ ⊙ ВИСТАВКАДАГИ МУВАФФАҚИЯТ ⊙ ЧЕТ ЭЛЛИКЛАР МАФТУН

Етти йиллик бошида тўқимачилар ўз олдиларига катта вазифа қўйган эдилар. 1965 йил охиригача 17 минг 894 тонна калава, 140,5 миллион метр хом сурп, 223,7 миллион метр тайёр газлама ишлаб чиқариш учун кураш бошладилар. Бу етти йиллик марраси эди. Лекин тўқимачилар кўзланган маррани ўтган йилнинг ўзидаёқ орқада қолдириб кетдилар. Улар 1964 йилда 18675 тонна калава, 148 миллион метр хом сурп, 231,5 миллион метр тайёр газлама ишлаб чиқариб элга армуғон этдилар.

Комбинат коллективи бундай ютуққа янги техника ва технологияни ишлаб чиқаришга кўпроқ жорий этиш, прогрессив методларга амал қилиш йўли билан эришди. Ўтган олти йил мобайнида комбинат корхоналарида 1658 та янги технологик ускуна ўрнатилди. Мавжуд ускуналар ҳам «яшармоқда». Етти йилликнинг ўтган даври мобайнида 10191 ускуна такомиллаштирилди. Шундан 6080 таси тўқув станокларидир. Иккинчи йигирув фабрикаси цехлариаро ярим фабрикатларни ташиш процесси тўла механизациялаштирилди. 1-йигирув фабрикаси ва пардозлаш цехларида ҳам барча операциялар механизмлар елкасига юклатилди.

Корхона аҳли сифат учун кураш бошлаб катта натижаларни қўлга киритди. Ҳозир газламаларнинг қозонларда ачитқи билан оқартириш, ачитқи водороди қўллаш билан қайта оҳарлаш процесслари ўзлаштирилган. Мерсеризация процессида янги қўлловчи ускуналардан фойдалана бошланди. Янги хил бўёқларни ишлатиш технологияси ўзлаштириб олинди. Бундай тадбирларнинг амалга оширилиши ўтган йиллар мобайнида комбинат бўйича 7,5 миллион метр хом сурп, 18,9 миллион метр тайёр газлама, 6,8 миллионта ғалтак ип ишлаб чиқариш имконини берди. Шу вақтда меҳнат унумдорлиги тўқув участкаларида 13,3 процент, йигирув участкаларида эса 10,4 процентга ўсди.

Бу йил мамлакат тўқимачилик саноати учун янги стандарт жорий этилди. Бу стандарт газламаларнинг хилларини бирмунча кўпайтириш, улар сифатини ошириш, чидамли ва нафис бўлишини кўзда тутади. Тошкент тўқимачилари янги қабул қилинган стандартга амал қилган ҳолда ўз зиммаларига юксак мажбуриятлар олдилар. Бу мажбуриятга биноан ювса ҳам айнамайдиган, сидирға бўялган 8 миллион метр сатин, энг янги усул — оптик бўёқ билан пардозланган йигирма миллион метр газлама тайёрланиши керак. Сарочкали газламалар ва ғижимланмайдиган поплин ишлаб чиқариш 2,7 марта ошади. Бундай маҳсулотдан бир миллион метр тайёрлаш кўзда тутилмоқда.

Хўш, тўқимачилар бу мажбуриятларни бажариш учун нималар қилишяпти? Комбинат диссинаторлари классик ассортиментлар ҳисобланган сатин, миткаль, фулятин каби газламалар хилларини ўзгартириш ва уларни замон талабига мослаш ниятида изламоқдалар. Улар яқинда модадан чиққан вуаль-креп газламаси ўрнига 482 артикулли крепни ишлаб чиқаришга тақдим этдилар. Бу артикулли креп Бутуниттифоқ енгил саноат ва маданий кийимлар ассортименти институтида ижобий баҳоланди. Ҳозирги кунда бундан ташқари «молния», майин ва оқ рангдаги сидирға газламалар ишлаб чиқариш ҳам кенг йўлга қўйилган. Уларнинг барчаси харидорбопдир. Таннархи қиммат эмас, сифати яхши. Ёз мавсумида кийишга мўлжалланган «румбид» газламаси айниқса эркакларга манзур бўляпти. Бу янги сорочка ҳозир кўплаб ишлаб чиқарила бошланган.

Шу кунларда магазинларда камалакнинг бутун рангини ўзида мужассамлантирган газламалар пайдо бўлди. У кўз олдингизда табиий камалакдек товланиб туради. Бу газламани ишлаб чиқариш учун пардозловчилар унга уч хил бўёқ беришган. Уч рангли бўёқнинг бир йўла босилиши бундай ранг бойлиги гаммасини яратишга имкон туғдирди. Бу усулнинг қўлланилиши газламаларда хилма-хил суратлар солиш имконини ҳам бераяпти.

Йил бошида Ўрта Осиё республикалари бирлашган рассомлик совети ўз йиғилишида газламаларга босиш учун бир қатор суратлар танлади. Комбинат рассомлари совет муҳокамасига 130 та суратни тақдим этишди. Совет улардан 105 тасини танлаб ишлаб чиқаришга тавсия этди.

Комбинат рассомлари ҳамон изланишда. Мавлон Арслонов, Евгений Лугачев, Людмила Епифанова, София Чеховская ўртоқлар ёз мавсумида кийиладиган газламаларга гўзал манзаралар берувчи турли-туман суратлар чизиб бермоқдалар. Маҳсулотларнинг гўзаллиги ва кўримлилиги ташкил этилаётган виставкаларда ҳам томошабинлар таҳсинига сазовор бўлмоқда.

Йил бошида Сокольникидаги Марказий виставка залида мамлакат тўқимачилик корхоналарининг маҳсулотлари намойиш этилди. Бу ерга пахта, жун, ипак, синтетик толалардан тўқилган газламалар қўйилган эди. Тошкентлик тўқимачилар ҳам катта кўрикка ўзларининг турли ассортиментдаги буюмлари билан келишди. Комбинат корхоналарида тайёрланган сидирға ва гулли сатинлар, энли ва энсиз чит, поплин, бязь, маль маль каби рангба-ранг газмоллар олдида одамлар доимо гавжум бўлди. Айниқса декоратив нусхали сатинлар ҳаммага манзур бўлди. Бундай газламалар Югославия ва Москва савдо ташкилотларига ёқиб қолди. Бу газламаларга Қирғизистон, Қозоғистон, Туркманистон савдо ташкилотлари дарҳол шартномалар тузди.

Эндиликда Тошкент тўқимачилик комбинатининг кўплаб харидорлари бор. Пенза савдо ташкилотлари маль-мални сотиб олиш истагини билдирди. Москва области савдо базаси эса декоратив нусхали сатинларга заказ топширди. Бошқа хил газламалар Узоқ Шарқ савдо ташкилотлари учун жўнатилаяпти.

Ўзбекистон манзараси туширилган гўзал газламалар биргина Иттифоқимизда эмас, чет элликларга ҳам манзур бўляпти. Бу йил комбинат газламаларини харид қилувчи яна бир давлат — Непал пайдо бўлди. Шартнома бўйича уларга ҳозиргача 200 минг метрдан ортиқ майя, фуляртин, «колхоз сорочкаси» каби газламалар жўнатилди. Афғонистон, Греция, Дания, Судан, Яман каби 30 мамлакатга кўпдан бери Тошкент газламалари юборилиб турибди. Шуниси қувончлики, чет эллик заказчилар бу маҳсулотларга нисбатан бирон марта ҳам эътироз билдирганлари йўқ. Аксинча улар газламаларимизга мафтун бўлмоқдалар. Корхона коллективи бундан буён ҳам заказчилар талабини тўла-тўкис қондириш ишқида ғайрат билан меҳнат қилмоқдалар.

Р. ИБРОҲИМОВ,
«Тўқимачилар овози» кўп нусхали газета ходими.

Суратда: Калинин районидаги «XXI партсъезд» совхозининг 1-бўлимида соғин сигирлар ўтлоқда боқилаяпти.

М. Нуриддинов фотоси.

ИҚТИСОДИЙ ҚОНУНЛАР ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШИ

ҲАР бир жамиятнинг, ҳар бир ишлаб чиқариш усулининг ўзига хос иқтисодий қонунлари бор. Бу қонунларнинг таъсири туфайли ишлаб чиқариш ривожланади ва моддий ноз-неъматлар яратилади. Иқтисодий қонунлар объективдир. Яъни улар кишиларнинг онги ва ихтиёридан қатъий назар мавжуд бўлади. Бу объективлик айрим ишлаб чиқариш жараёнларининг бирбирлари билан бўлган муҳим алоқалари ва бир-бирларига бўлган қарамликларида яққол намоён бўлади. Иқтисодий қонунлар муайян бир иқтисодий шароит базасида вужудга келади ва ҳаракат қилади. Агар иқтисодий шароитлар ўзгарса улар ўз кучини йўқотади. Шундай иқтисодий қонунлар борки, улар ишлаб чиқаришнинг барча усуллари, турли ижтимоий формациялар даврида ҳам ҳаракат қилаверади. Масалан, **ишлаб чиқариш муносабатларини ишлаб чиқариш кучлари характерига мувофиқлиги тўғрисидаги иқтисодий қонун** шундай қонундир. Бошқа иқтисодий қонунлар у ёки бу ишлаб чиқариш усулигагина хосдир. Масалан, **социализм даврида халқ хўжалигининг планли пропорционал ривожланиши қонуни.** Айрим иқтисодий қонунлар бир қатор формацияларда, ишлаб чиқаришнинг турли усулларида ҳаракат қилади. Масалан, **қиммат қонуни** ҳам капиталистик, ҳам социалистик товар хўжалигида амал қилади.

Иқтисодий қонунлар стихияли равишда ҳаракат қилади. Одамлар уларни бекор қилаолмайдилар ҳам, ўзгартира олмайдилар ҳам. Лекин одамлар бу қонунларнинг қандай ҳаракат қилишини билаоладилар ва ишлаб чиқариш ҳамда жамият манфаатлари йўлида улардан мунтазам равишда ва онгли суратда фойдаланишни ташкил этаоладилар. Социализмгача бўлган формацияларда (феодализм ва капитализмда) иқтисодий қонунларнинг ҳаракатидан онгли равишда фойдаланиш ҳаддан ташқари чекланган бўлади. Чунки у формацияларда хусусий мулкчилик мавжуд. Ишлаб чиқариш воситаларига ижтимоий мулкчилик ҳукмронлик қиладиган социализм шароитида эса иқтисодий қонунлардан онгли суратда фойдаланиш имконияти чексиз суратда кенгаяверади.

Планли, пропорционал ривожланиш қонуни, кенгайтирилган социалистик такрорий ишлаб чиқариш қонуни, қиммат қонуни, меҳнатга қараб тақсимлаш қонуни, социалистик ишлаб чиқариш усули даврида амал қиладиган иқтисодий қонунларнинг энг муҳимлари ҳисобланади. Бу қонунлар халқ хўжалигининг бутун масштабида ҳам, унинг айрим тармоқлари доирасида ҳам ҳаракат қилади. Шунингдек улар ҳар бир социалистик корхонада ҳам ҳаракат қилади.

Кейинги йилларда бизнинг мамлакатимизда қишлоқ хўжалигининг ривожланиши жамият талабларидан орқада қолди. 1959—1964 йилларда аҳоли жон бошига қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш деярли кўпаймади. Бу мамлакатда зарур озиқ-овқат ресурсларини бунёдга келтиришда жиддий қийинчиликлар туғдирди, меҳнаткашларни озиқовқат маҳсулотлари билан таъминлашда ҳам ўз аксини кўрсатди.

КПСС Марказий Комитетининг март Пленуми ленинча ҳаққонийлик ва объективлик билан колхоз ва совхоз ишлаб чиқаришининг қониқарсиз ривожланаётганлиги сабабларини очиб ташлади. Партия ижтимоий тараққиётнинг чуқур жараёнларини ўрганиш асосида шуни аниқладики, қишлоқ хўжалигининг орқада қолиши ташкилотчилик ва технологик характернинг айрим ва қисман камчиликларидан кўра кўпроқ **социалистик ишлаб чиқаришни ривожлантиришнинг объектив иқтисодий қонунлари бузилганлигига боғлиқдир.**

КПСС Марказий Комитетининг март Пленумида шу нарса таъкидландики, планли пропорционал ривожланиш, кенгайтирилган социалистик такрорий ишлаб чиқариш қонунлари сингари иқтисодий қонунларнинг талабларига қишлоқ хўжалигига раҳбарлик қилиш практикасида қониқарсиз амал қилинди ва умуман, эътибор берилмади. Бу колхоз ва совхоз ишлаб чиқаришини ривожлантиришда бир қатор жиддий камчиликларнинг содир бўлишига олиб келди. Қонунлар билан ҳисоблашмайдиган, уларни менсимайдиган одамларни ҳаётнинг ўзи қаттиқ қоралайди. Шунинг учун ҳам партиямиз қишлоқ хўжалигига раҳбарлик қилишда субъективизм ва волюнтаризмга қарши кескин курашаяпти. Ишлаб чиқаришга объектив иқтисодий қонунларни ҳисобга олган ҳолда илмий асосда раҳбарлик қилишни ташкил этмоқда.

ПАРТИЯ қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши учун мустаҳкам иқтисодий база яратиш зарурлиги колхоз ва совхоз ишлаб чиқаришини юксалтиришнинг асосий шарти деб ҳисоблайди. Негаки, иқтисодий база қишлоқ хўжалиги билан саноатни уйғунлашган холда ривожлантириш ва Совет социалистик давлатининг пойдевори бўлган ишчилар синфи ва деҳқонларнинг иттифоқини янада мустаҳкамлашнинг асосидир.

Бундай иқтисодий базани яратиш энг аввало қишлоқ хўжалиги билан саноат, шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги иқтисодий алоқаларни такомиллаштиришни талаб этади. Кейинги пайтларгача қишлоқ хўжалиги олдига катта-катта вазифалар қўйилаверди-ю, уларни муваффақиятли суратда бажариш юзасидан кам иш қилинди. Кўпчилик колхоз ва совхозларда қишлоқ хўжалигини техника билан таъминлаш даражаси пастлигича қолаверди, қишлоқ хўжалиги учун капитал маблағлар етарли миқдорда ажратилмади, асосий қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг корхоналар давлатга сотадиган нархлари ишлаб чиқаришни рентабелли қилишга имкон бермади. Буларнинг ҳаммаси колхоз ва совхозларда меҳнат унумдорлигини тез суръатлар билан оширишга, ходимларнинг моддий манфаатдорлиги принципини ҳаётга кенг татбиқ этишга тўла имкон бермади. Оқибат натижада қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг ва халқнинг турмуш даражасини юксалтиришнинг кўзда тутилган суръатларига эришаолинмади.

Партиямиз бир-бирига фойдали иқтисодий муносабатларни ривожлантириш мақсадида дон экинларининг давлат харид нархларини анча ошириш, колхоз ва совхозлардан сотиб олинадиган қорамолларнинг харид нархини оширишни зарур деб топти. Бу ўзаро иқтисодий фойда принциплари асосида қишлоқ хўжалик корхоналари ва давлат ўртасида товар алмашишни мукаммаллаштириш йўлида олдинга қараб қўйилган катта қадам бўлди. Нархларнинг оширилиши сўзсиз давлатга маҳсулот сотишни кўпайтиришга рағбатлантиради, маҳсулот етиштиришни оширади ва шу йўл билан қишлоқ хўжалигида меҳнатга ҳақ тўлаш даражасини ошириш учун жамғармаларни кўпайтиришга реал асос яратилади.

Лекин қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг фан томонидан асосланган нархларнинг ўзинигина қайтадан кўриб чиқиш нотўғри бўлур эди. Нархларни қайтадан кўриб чиқиш тўғри ташкил қилинса, нарх-навонинг ҳамма проблемалари ҳал этилади. Ишлаб чиқаришнинг ривожланиши, товар ишлаб чиқариш шароитида иқтисодий алоқаларнинг мукаммаллашиши нархларнинг доимо мукаммаллашиб туришини талаб этади. Ишлаб чиқаришнинг ривожланиши колхоз ва совхозларнинг иқтисослаштирилиши уларни техника билан таъминлашни яхшилаш, ишлаб чиқаришнинг ижтимоий харажатларини камайтириш, районлараро ва областлараро алмашув муносабатларини ривожлантириш, аҳолининг реал даромадини ошириш—буларнинг ҳаммаси қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг нархига объектив равишда таъсир кўрсатади. Шунинг учун нарх белгилаш сиёсатида маъмуриятчилик ва волюнтаризм элементларига йўл қўйиш керак эмас. Нарх белгилашнинг иқтисодий жиҳатдан асосланган методларини изчиллик билан амалга ошираборишь бундан буён иқтисодий қонунларни, энг аввало қиммат қонуни, социалистик товар хўжалигининг талаб ва таклифлар қонунини ўрганиш ва ҳисобга олиш асосида нархларни вақти-вақти билан мукаммаллаштириб туришни талаб этади.

ГАЗЕТХОНЛАРНИНГ САВОЛЛАРИГА ЖАВОБЛАР

Ўз-ўзидан равшанки, қишлоқ хўжалик корхоналари ва давлат ўртасидаги товар алмашишни фақат қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг нархини яхшилаш ҳисобигагина мукаммаллаштириш мумкин эмас. Маълумки, колхоз ва совхозлар ишлаб чиқариш воситаларининг йирик истеъмолчилари бўлиб ҳисобланадилар. Март Пленумининг қарорларига мувофиқ қишлоққа жўнатилаётган машиналар, асбоб-ускуналар, электр энергияси, ўғитлар оқими кескин даражада кўпайтирилади. Бу ишлаб чиқариш воситаларининг сифати, уларнинг унумдорлиги ва чидамлилиги, бу товарларнинг нархи қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини механизациялаштириш, электрлаштириш ва химиялаштиришнинг фойдасини оширишда, колхоз ва совхозларнинг рентабеллик даражасини юксалтиришда, оқибат натижада қишлоқ хўжалигини ривожлантириш суръатларини кучайтиришда ҳал қилувчи аҳамиятга эгадир.

Ана шундай шароитларда ҳаёт қишлоқ хўжалиги ва саноат корхоналари ўртасида бевосита ишлаб чиқариш алоқалари ўрнатишни ёки колхоз ва совхозларни ишлаб чиқариш воситалари билан таъминлашдан кўра тўғридан-тўғри сотиш йўли билан уларни бирлаштиришни талаб этади. Бизнинг саноатимизда ишлаб чиқариш алоқаларини мукаммаллаштириш тажрибаси шуни кўрсатадики, маҳсулот тайёрлаш ва уни сотиш унга бўлган эҳтиёж ҳисобга олинган ҳолда амалга оширилгани тақдирдагина энг яхши натижаларга эришиш мумкин. Саноат билан қишлоқ хўжалиги ўртасида товар алмашишни ана шундай принциплар асосида ташкил этиш қишлоқ хўжалиги учун ишлаб чиқариш воситалари ишлаб чиқарадиган саноатнинг ишини яхшилашда сўзсиз муҳим омил бўлиб қолиши мумкин.

ДАВЛАТНИНГ иқтисодий ролини ошириш планли, пропорционал ривожланиш, кенгайтирилган социалистик такрорий ишлаб чиқариш қонунлари талабларига риоя қилишда энг муҳим тадбир бўлиб ҳисобланади. Халқ хўжалиги пропорцияларини мукаммаллаштириш энг аввало қишлоқ хўжалигига капитал маблағ ажратишни кескин кўпайтиришда ўз аксини топади. 1966 — 1970 йилларда давлат ана шу мақсадлар учун 41 миллиард сўм пул ажратади. Ишнинг муваффақияти кўп жиҳатдан ана шу катта умумхалқ маблағларининг тўғри сарфланишига боғлиқдир. Бу жиҳатдан олиб қараганимизда капитал маблағлар ажратиш структурасини уларнинг йўналишига қараб тўғри асослаш проблемаси диққатга сазовордир. Кейинги вақтларгача капитал маблағлардан фойдаланиш шундай эдики, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг техникавий жиҳатдан тез қайта қуролланишига ва қишлоқ хўжалик ходимларининг турмуш шароитини тубдан яхшилашга бу маблағлар кам фойда берарди. 1962—1963 йилларда капитал маблағлар ялпи миқдорининг атиги 27—28 проценти машина ва ускуналар сотиб олишга, 15—16 проценти уй-жой ва маданий-маиший бинолар қуришга сарфланди, холос. Ваҳоланки ишлаб чиқариш қурилишлари учун жами маблағларнинг ярмидан кўпроғи ажратилган эди.

Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши билан шуғулланадиган одамларнинг яхши яшаши, ишлаши ва дам олиши учун нормал шарт-шароитлар яратиб беришга кам эътибор қилингани ҳолда қишлоқда асосий эътибор чорвачилик бинолари, сув хўжалиги иншоотлари, омборлар ва бошқа бинолар қурилишига қаратилганлигини тўғри деб бўладими?! Меҳнат ресурсларидан рационал фойдаланиш, колхоз ва совхозларни малакали, айниқса, ёш кадрлар билан мустаҳкамлаш манфаатлари ишлаб чиқаришни техника билан таъминлашни янада яхшилаш ва қишлоқда уй-жой, маданий-маиший бинолар қурилишини кенгайтириш учун капитал маблағлар сарфлаш структурасини тубдан ўзгартиришни қатъиян талаб этади.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари тайёрлашнинг март Пленуми томонидан белгилаб берилган янги тартиби социалистик кенгайтирилган такрорий ишлаб чиқариш қонунининг талабларига оғишмай амал қилиш имконини беради. Маълумки, кейинги пайтларгача қатор колхоз ва совхозларга жуда кўп миқдордаги қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлаш юзасидан оширилган планлар берилarди. Бундай планлар, табиийки, экин майдонларининг структураси, молларнинг сони ва ишлаб чиқаришнинг бошқа кўрсаткичларини олдиндан аниқлаб қўярди. Бу планлар хўжаликларга бир йил учун белгилаб бериларди. Одатда улар анча кечикиб бериларди. Кўпинча эса йил давомида бир неча марта ўзгартириб туриларди. Буларнинг ҳаммаси колхоз ва совхозларнинг ўзида планлаштиришни издан чиқарди. Корхона раҳбарларининг ва мутахассисларнинг маҳаллий конкрет шароитларни ҳисобга олган ҳолда ишлаб чиққан хўжалик ҳисобларини бузиб юборди.

Бундан буён колхоз ва совхозлар давлат органлари томонидан давлатга маҳсулот сотишнинг бир неча йиллик муддатга мўлжалланган қатъий планларини оладилар. Хўжаликларда бўлган ва такрорий ишлаб чиқаришни кенгайтириш учун зарур бўлган ресурсларнинг бир қисмини олиб ташлашнинг олдини олиш учун харид қилиш планлари жиддий равишда камайтирилади. Шу билан бир қаторда энг керакли маҳсулотларни пландан ташқари сотишдан манфаатдор қилиш мақсадида асосий харид нархларидан 50 процент ортиқ бўлган оширилган нархлар белгиланади. Бу тадбирлар маҳсулот тайёрлашни ва умуман қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини асосли равишда планлаштириш учун зарур иқтисодий пойдевор яратади.

Лекин маҳсулот тайёрлашнинг янги иқтисодий шартларини ҳар бир хўжаликка тўғри етказиш ўз-ўзидан бўлмайди. Маҳсулот тайёрлаш планлари қишлоқ хўжалиги структурасини, унинг ихтисослаштирилишини белгилайди. Ана шу ҳақда киши ўз-ўзига ҳисобот бериши керак. Ана шу муҳим ишда давлат бутун жамиятимизни йўл қўйилиши мумкин бўлган хатолардан эҳтиёт қилиши учун қандай шароит бўлмоғи лозим? Бу саволга Марказий Комитетнинг Пленуми қароридан жавоб топиш мумкин. Қарорда шу нарса таъкидланадики, хўжалик сиёсий вазифаларни амалга оширишда кенг омманинг актив қатнашишига эришмоқ зарур. Партия хўжалик органлари олдига ташаббус кўрсатиб ишлаш учун колхоз ва совхозларга сўзда эмас, амалда катта эркинликлар бериш вазифасини қўймоқда. Масалан, маҳсулот сотишдан иқтисодий фойда кўришнинг реал имкониятларини таъминлаш учун хўжаликларга давлат планлари бажарилгандан сўнг маҳсулотларни колхоз бозори, матлубот кооперацияси, фирма магазинлари ва бошқа эркин савдо точкалари орқали сотишга рухсат этиш мақсадга мувофиқ бўлган бўлур эди.

Маълумки колхоз ва совхозлар йирик социалистик корхона бўлиб ҳисобланади. Товар хўжалик сифатида улар фақат давлат тайёрлов ташкилотларига маҳсулот сотиш билангина чегараланиб қолмасликлари лозим. Уларга ҳозирча катта ҳажмда бўлган маҳаллий бозорларга чиқиб савдо қилиш имконияти берилса мақсадга мувофиқ бўлур эди. Колхоз-совхозлар матлубот кооперацияси хизматидан фойдалансалар фақат маҳаллий бозордагина иқтисодий жиҳатдан фойда берадиган савдо қилиб қолмайдилар, балки районлараро ва областлараро маҳсулот алмашувга ҳам иштирок эта оладилар. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотишнинг бундай практикаси район марказлари, ишчи посёлкалари, кўпгина провинциал ва область шаҳарларининг аҳолисини маҳсулот билан таъминлашни яхшилашга, бозор нархларини пасайтиришга, иқтисодий жиҳатдан асосланган ихтисослаштириш ҳисобига колхоз ва совхозларда зарар кўриш томонга маҳсулот ишлаб чиқаришга барҳам беришга ва шу асосда қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг маҳсулот етиштиришга бўлган моддий манфаатдорлигини оширишга имкон беради.

Бу жиҳатдан колхоз ва совхозларнинг ҳуқуқини ошириш ишлаб чиқаришни планлаштириш, ташкил этиш ва маҳсулот сотишга хўжалик фаолиятида, уларга катта иқтисодий эркинликлар беради. Корхоналарнинг ташаббускорлигини ошириш эса қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришнинг, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг фойдалилигини оширишнинг ҳал қилувчи омилларидан биридир.

Партия хўжаликка раҳбарлик қилишда қуруқ маъмуриятчиликни қоралаб, хўжалик органларини иқтисодий методлар билан хўжаликка раҳбарлик қилишга йўналтирмоқда, социалистик ишлаб чиқаришни ривожлантиришнинг объектив иқтисодий қонунларини ва совет халқи олдида турган хўжалик сиёсий вазифаларни бажариш заруратини ҳисобга олган ҳолда нарх-наво, кредит, фойда каби иқтисодий ричаглардан онгли равишда фойдаланишга ўргатмоқда.

КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорларида белгиланган қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг ҳаётий муҳим тадбирлари ишлаб чиқаришга маъмуриятчилик методлари билан раҳбарлик қилишдан иқтисодий методлар билан раҳбарлик қилишга кўчишдан дарак беради. Колхоз, совхоз ишлаб чиқаришини ривожлантириш муваффақиятларининг гарови, совет халқининг турмуш даражасини оғишмай юксалтиришнинг калиди ана шунда.

М. ЛЕМЕШЕВ,
иқтисод фанлари кандидати.
(«Сельская жизнь» газетасидан).

Кубада машинасозликни ривожлантириш институти томонидан қурилган Марказий лаборатория комплекси ишга туширилди. Бу лаборатория Совет Иттифоқининг техникавий кўмаги ва ёрдамида қад кўтарди. Суратда: совет инженери Евгений Гаврилов ва кубалик мутахассис Мигель Алфонсо совет пайвандлаш автоматида муҳим операцияни бажаришмоқда.

В. Ласкарев фотоси, (ТАСС фотохроникаси).

ДЎСТЛИКНИНГ ЯҚҚОЛ НАМУНАСИ

Кремль Съездлар саройида химиклар конгрессининг якунловчи мажлиси

Химикларнинг Москвада ўтказилган XX конгрессини ер юзидаги олимларнинг энг кўп вакиллари қатнашган ва энг катта учрашуви деса бўлади. Ўттиз саккиз давлатдан вакил бўлиб келган уч минг олим жадал ривожланиб, инсониятнинг гуркираб бораётган илмий ва техникавий тараққиётига кўмаклашаётган химиянинг энг муҳим проблемаларини бир ҳафта муҳокама қилишди.

Молекулалар тузилишининг сирларини очиш, Менделеев жадвалининг янги қонуниятлари, илгари номаълум бўлган химиявий реакцияларни радиация таъсири остида кашф қилиш, плазмадан фойдаланиш, «улкан» химия учун реакторлар вужудга келтиришнинг оригинал методларини ишлаб чиқиш — мана шу ва бошқа кўпгина проблемалар жаҳон олимларининг эътиборини жалб қилди.

Конгресс мажлисларида илмий ҳамдўстлик ва ҳамжиҳатлик, химия фанининг номаълум жиҳатларини кўплашиб куч ва ғайрат сарфлаб очишга интилиш руҳи ҳукмронлик қилди.

Чет эллардан келган олимлар СССР Фанлар Академиясининг илмий муассасаларини бориб кўрдилар, уларни совет олимлари самимият ва меҳмондўстлик билан кутиб олдилар. Химиявий физика, анорганик химия, физикавий химия институтларида ва бошқа институтларнинг лабораторияларида ўтказилаётган тадқиқотлар меҳмонларда катта таассурот қолдирди.

18 июлда конгресс қатнашчилари Кремль съездлар саройида якунловчи мажлисга тўпландилар. СССР Фанлар Академиясининг вице-президенти Н. Н. Семенов конгресс қатнашчиларини кўп кундан бери давом этган ишни муваффақиятли тугаллаганликлари билан муборакбод қилди.

Бу сафарги юбилей конгрессининг программаси, — деди у, — бундан олдинги конгрессларнинг программасидан анча фарқ қилади. Ҳозирги замон фанининг янги бўлимлари: космохимия, плазмохимия, радиацион химия, химиявий технологиянинг назарий асослари биринчи марта конгресс программасига киритилди. Бошқа икки бўлим — анорганик химия ва аналитик химия эса янги ҳаёт касб қилди, деса бўлади. Фаннинг бу бўлимлари янги маълумотлар ва методлар билан бойитилди.

Конгресс олимларнинг куч ва ғайратларини муҳим химиявий проблемаларни ҳал қилиш йўлида бирлаштиришга ёрдам берди. Химик олимларнинг бундан буён қиладиган алоқалари, деди академик, уларнинг амалий учрашувлари, студентлар ва ўқитувчиларни айирбошлаш дўстликнинг занжирли реакциясига айланиб кетсин!

Конгресс ташкилот комитетининг раиси академик В. Н. Кондратьев ахборот бериб айтдики, олимларнинг бу учрашувида ялпи мажлисларда 27 ва секцияларнинг мажлисларида 690 та доклад ва илмий ахборотлар тингланди. Ялпи мажлисларда қилинган докладлар ва паст температурали плазмага доир симпозиум материаллари нашр этилади.

Чет эллардан келган олимлар В. Ширмер (Германия Демократик Республикаси), Г. Шваб (Германия Федератив Республикаси), Вест (АҚШ), К. Лекорню (Франция) қисқа табрик нутқлари сўзлаб, конгресс порлоқ муваффақият қозонганлигини ва москваликларнинг ажойиб меҳмондўстлигини қайд қилиб ўтдилар. Меҳмонлар, жумладан, химия фани тинчлик мақсадларига, инсониятнинг равнақига хизмат қилиши лозимлигини таъкидладилар.

Чехословакиялик олим Ф. Чута навбатдаги XXI конгресс 1967 йилда Прагада ўтказилади, деб эълон қилди. Бу конгресс аналитик химия проблемаларига бағишланади.

(ТАСС мухбири).

Москва.

«ХАЛЬШТЕЙН ДОКТРИНАСИ»

ХАЛҚАРО ТЕМАДА

Ғарбий Германияда чиқадиган бир газета ўз саҳифаларида қуйидаги бемаъни фактни келтирди: Германия Федератив Республикасида тузилган қандайдир «немис — тоголиклар иттифоқи» Африкадаги Того республикасини ГФРнинг таркибий қисми деб эълон қилишга даъват қилган. Мана жиддийроқ ўйлашга мажбур этадиган яна бир факт (мен буни ўз кўзим билан кўрдим): Бонида ҳар йили ташкил этиладиган «Африка ҳафталиклари»дан бирига фахрий меҳмон сифатида герцог Адольф Фридрих фон Мекленбургни таклиф қилишди. У Германиянинг собиқ мустамлакаси Тогонинг сўнгги губернатори бўлган. Собиқ кайзер ноиби бекорга ҳурмат-иззат қилинаётгани йўқ. Бу — Боннинг ёш миллий давлатлар, Африка, Осиё ва Латин Америкаси халқлари озодлик ҳаракатига нисбатан ўтказаётган сиёсати ҳақида умумий тасаввур берадиган ёрқин фактлардан биридир.

Ана шу сиёсатнинг негизи манфур «Хальштейн доктринаси»дир. У ғарбий Германия ташқи ишлар министрлигининг собиқ статс-секретари, ҳозирда эса «Умумий бозор» комиссияси раиси профессор Вальтер Хальштейн номи билан аталади. Доктрина Боннинг «бутун Германия» номидан гапиришдан иборат қонунга хилоф даъволарини асослаш мақсадида 1955 йилда тўқиб чиқарилган эди. Иқтисодий ва сиёсий репрессиялар ёрдамида Германия Демократик Республикасининг халқаро дипломатика жиҳатдан танилишига тўсқинлик қилиш ҳамда уни дунё майдонида якkалаб қўйиш — доктринанинг асл мақсади шундай эди. Конрад Аденауэр ҳам бир вақтлар: «федератив республика ГДР билан бошқа бир давлатнинг дипломатик муносабатларни ўрнатишига нодўстона акт деб қарайди» деб айтган эди.

Шуниси равшанки, «Хальштейн доктринаси» халқаро ҳуқуқ принципларига тамомила қарама-қаршидир. ГФР ҳукмрон доиралари бошқа суверен давлатларнинг ишларига қўпол аралашиб, уларнинг ҳукуматларида ким билан нормал дипломатик муносабатларни ўрнатиш мумкину, ким билан мумкин эмаслиги ҳақида йўл-йўриқ беришга уриняптилар. Бироқ ҳаётнинг ўзи миллий-озодлик ҳаракати ривожланиб, халқлар онги ўсиб бораётган шароитда дўқ ва аралашув сиёсати ўлимга маҳкум эканлигини кўрсатмоқда. «Хальштейн доктринаси»нинг тақдири буни яна бир марта тасдиқлаётир.

Кейинги йилларда Бонн ўзига хос халқаро зўравонлик сиёсатини ўтказиб, бошқа давлатларнинг ГДР билан дўстона ҳамкорлигига тўсқинлик қилишга неча марталаб уриниб кўрди. Германия Демократик Республикасини таниганликлари учун «репрессиялар» сифатида федератив республика 1956 йилда Югославия билан, 1963 йилда эса Куба билан алоқаларини узди. Рейн қирғоқларидан ривожланаётган мамлакатлар адресига ҳам кўп марталаб қўпол дўқ ва қўрқитиш овозлари эшитилди. Ўтган йили ғарбий герман ҳукмдорлари Жазоир виставкасидаги ГДР павильонида республика байроғи ўрнатилганида ўз павильонларини ёпиб қўйдилар. Шунга ўхшаш бемаъни воқеалар яқинда Уганда пойтахти Кампалада ҳам бўлиб ўтди.

Бундай калтабин шантаж сиёсати тез-тез тескари оқибатларга олиб келмоқда. Кўпчилик мамлакатлар ГДРни амалда танидилар, дипломатик репрессиялар ҳам, «иқтисодий ёрдам кўрсатиш сиёсати» ҳам бунга тўсқинлик қилолмади. «Франкфуртер альгемайне» газетаси қуйидагиларни тан олишга мажбур бўлди: ҳозир чет элларда ГДРнинг ўн иккита элчихонаси, тўққизта бош консуллиги, иккита консуллиги ва вакил бошқарадиган битта миссияси ишлаб турибди. Ундан ташқари Боннинг география картасига туширилмаган «йўқ» республиканинг чет давлатларда 32 та савдо ваколатхонаси, ғарб мамлакатларида (бу ҳисобга Англия, Франция ва Италия ҳам киради) 12 та ташқи савдо палата миссияси, учта транспорт ва молия агентлиги таъсис қилинган. ГДР қатор халқаро ташкилотларда қатнашяпти.

ГДР давлат кенгашининг раиси Вальтер Ульбрихтнинг Бирлашган Араб Республикасига сафари «Хальштейн»нинг жиддий мағлубияти бўлди. В. Ульбрихтнинг Қоҳирада илиқ кутиб олиниши ва шундан сўнгги воқеалар шуни очиқ кўрсатдики, Бонн ҳукмрон доираларининг халқаро майдонда ГДРнинг танилишига тўсқинлик қилиши, уни бундай давлат «йўқ» деб рад этиши қайтага ғарбий герман давлатининг яккаланиб қолишига олиб боради, холос.

Маълумки, аввалига Бонн Ульбрихтнинг Бирлашган Араб Республикасига сафарига тўсқинлик қилишга уриниб кўрди. Лекин бу муваффақиятсиз бўлиб чиқди. Сўнгра эса Бонн Қоҳирага иқтисодий ёрдам беришдан воз кечди. Суверен давлатга шантаж ва дўқ-пўписа билан ўз иродасини қабул қилдириш учун бундай уриниш бутун араб дунёсининг қаҳр-ғазабига сазовор бўлди. Исроил экстремистларига Ғарбий Германия томонидан яширин равишда қурол-яроғ етказиб берилаётганлиги фош бўлгач бу ғазаб янада кучайди. Бонн арабларга қарши «репрессия» сифатида Исроил давлатини таниганлигини эълон қилди. Араб шарқининг ўн мамлакати бунга жавобан Германия Федератив Республикаси билан дипломатик муносабатларини уздилар. «Генеральанцейгикр» газетаси, ГФР ҳали ҳеч қачон халқаро муносабатлар соҳасида бунчалик зўр мағлубиятга учрамаган эди, деб тан берди.

Рейндаги расмий кишилар ўзларини ҳақоратланган қилиб кўрсатиб, Исроилни тан олишимиз сабабларини араб давлатлари гўё «тушунмадилар» деб даъво қиляптилар, лекин бу баҳона ҳеч кимни чалғита олмайди. Араблар Ғарбий Германиянинг хатти-ҳаракатларини ҳаққоний равишда шантаж деб билдилар ҳамда буни Бонн ташқи сиёсати бош йўли билан бевосита алоқадор эканини тушундилар.

Ривожланаётган мамлакатлар халқлари Бонн Африка, Осиё ва Латин Америкаси халқларининг курашини қўрғошин ва қон билан бостираётганлар тарафида эканлигига неча марталаб ишонч ҳосил қилдилар. Федератив Республика Вьетнамдаги америка агрессиясини, Конгода Чомбе каллакесарларини, Жанубий Африка Республикаси ирқчиларини, Анголада эса салазарчи қонхўрларни моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватляпти. Ривожланаётган мамлакатлар Бонн учун фақат савдо бозори ва хомашё манбаи, Ғарбий герман генераллари учун эса ҳарбий авантюралар майдони эканлигини кўрмоқдалар. Генерал Хойзингер, яъни бундесвернинг собиқ қўмондони ва НАТО доимий ҳарбий комитетининг собиқ раиси Европани... Африкада ҳимоя қилиш керак, деб бежиз айтмаган эди.

Боннинг ривожланаётган мамлакатларга гўё кўрсатаётган иқтисодий ёрдами амалда ғарбий герман молия капитали манфаатларини таъминлаш қуролидир. Лекин бу «ёрдам» қатор сиёсий шартлар билан берилади. «Зюддейче цейтунг» газетаси яқинда, иқтисодий ёрдам — «Хальштейн доктринаси»ни қарор топтиришда самарали воситадир, деб очиқ-ойдин тан олди. Газета, Бонн бу ёрдамни ўз ташқи сиёсати мақсадларига тўла бўйсундириш, бундай ёрдам «ГФР содиқлигига шубҳа қилмайдиган» мамлакатларгагина кўрсатилиши лозим деб ёзди. Лекин газета редакторлари, ривожланаётган мамлакатлар шубҳали, Бонн ёрдами эвазига ўз мустақилликларидан четга чиқишга ҳеч ҳам мойил эмаслар, деб нолимоқдалар. Ҳақиқатан Бонн Танзанияда ГДРнинг бош консулхона очишига йўл қўймаслигини қўполлик билан талаб қилганида Танзания президенти Ғарбий Германиянинг ҳар қандай ёрдамидан воз кечди.

«Хальштейн доктринаси»нинг барбод бўлиши Ғарбий Германияда доктринанинг бундан буёнги тақдири нима бўлиши ҳақидаги мунозарани туғдирди. Ҳар ҳолда ГФР ҳукмрон доиралари уни архивга топширмоқчи эмаслиги кўриниб турибди. Энди гап доктринани замонавийлаштириш (модернизация қилиш) ҳақида, ташқи ишлар министри Шредер айтганидек, ундан «прогматик фойдаланиш» ҳақида боряпти. Ярим расмий «Франфуртер альгемайне» газетаси ҳанузгача «Хальштейн доктринаси» аслида «соғлом докрина» эканлигига ишонади. Афтидан, Бонн ташқи сиёсатининг ҳозирги мағлубиятларидан шу сиёсатни ўтказаётган кишилар тегишли хулоса чиқармаганга ўхшайдилар. Бунинг ажабланарли жойи йўқ. «Хальштейн доктринаси» — Бонн умумсиёсатининг, шантаж, реванш ва милитаризм сиёсатининг ажралмас бўлаги эмасми, ахир.

А. ГРИГОРЬЯНЦ.

Бонн шаҳри.

«Кимсиз, доктор Зорге?» фильмида бош қаҳрамон образини яратган машҳур немис кино артисти Томас Хольцман Тошкентга келди. Ўтган шанба куни «Фестиваль» кино театрида бўлган ижодий учрашув кино ишқибозларида катта таассурот қолдирди. Суратда: Томас Хольцман кино шинавандаларига дастхат ёзиб бермоқда.

А. Мальцев фотоси.

ФАҚАТ СОЦИАЛИЗМ ТАРАҚҚИЁТ УЧУН ШАРОИТ ЯРАТИБ БЕРАДИ

ЗАНЖИБАР, 19 июль (ТАСС). «Занжибар войс» газетаси бундай деб ёзади: Осиё ва Африкадаги кўпгина давлатлар социалистик жамият қуришни мақсад қилиб олганликларини эълон қилдилар. Капитализм йўлидан борганда социал ва иқтисодий тараққиётга тезроқ эришиб бўлмаслигини тажриба уларга кўрсатиб берди. Жумладан газета Гана ва Малида рўй бераётган ўзгаришларни кўрсатиб ўтади. Чет эл мол-мулкларини ва хусусий кишиларга тегишли бўлган саноат корхоналарини национализация қилиш, деб уқтиради «Занжибар войс» газетаси, ёш мустақил мамлакатлар ривожланишининг нокапиталистик йўлидан боришларига негиз яратиб беради.

ЎЗБЕКИСТОН — ЎЗИ БИР ДОСТОН

Осиё ва Африка мамлакатлари ҳикояновисларининг Москвада ўтказилган халқаро семинарида қатнашган чет эл ёзувчиларидан бир группаси Ўзбекистон билан танишиб чиқди. Африка ва Осиёнинг 11 мамлакатидан келган бу ёзувчилар республика бўйлаб саёҳат қилдилар. Улар Самарқандда, Фарғонада, Сирдарё областининг қўриқ ерларида ташкил этилган совхозларда, «Ўзбекфильм» студиясида бўлишди.

Лаос публицисти ва жамоат арбоби Суванна Вон Бонг ўзининг ўзбек ҳамкасблари билан суҳбатида бундай деди:

— Ўзбекистонда бир кўрган нарсаларнинг ўзи қаҳрамонона бир достондир. Бахтли турмуш қураётган оддий меҳнаткаш халқ бу достоннинг асосий қаҳрамонидир. Асрлар бўйи сувсиз қақраб ётган Мирзачўлда совет кишиларининг фидокорона меҳнати, иродаси ва шижоати билан экинзорга ва боғбўстонга айлантирилган бепоён ерлар бу достоннинг сира эсдан чиқмайдиган саҳифаларидан биридир. (ЎзТАГ).

СОВХОЗ ПИОНЕР ЛАГЕРИ

Пештоқидан қор аримайдиган, чўққиси кўкни ўпган баланд Дуоба тоғ тизмалари туялар карвонидек бутун салобати билан чўк тушиб ётипти қаршида. Пастликда Бурган сой тошдан-тошга урилиб, шўх куйлаб оқяпти. Ҳамиша уйғоқ зилол булоқлар, югурук жилғалардан бошланган сойнинг суви бирам салқин, унда бир муддат турган кишидан совуқ ўтиб кетади.

Сойликдан танга ором ва ҳузур берувчи майин шабада эсяпти. У тоғ ёнбағирларини гиламдек тўшаб олган ранго-ранг гуллар чаманини кезиб, думоққа тотли ва кишини энтиктирувчи хушбўй ҳидларни келтириб уради. Ажойиб атргуллар чамани айниқса, кўзни қувонтиради. Арчазорлар, бутазор ва анвойи гуллар билан безанган пичанзорлардан эшитилиб турган сайроқи қушларнинг қувноқ нағмаси беихтиёр ширин ҳаёлларга толдиради.

Мана, шу гўзал масканда, тоғ ёнбағрида Бекобод районидаги 1-«Далварзин» совхозининг пионер лагери жойлашган. Совхоз маъмурияти совхоз ишчиларининг болалари яхши хордиқ чиқаришини кўзда тутиб, қўшни Тожикистоннинг Ленинобод область, Ўратепа районидаги Дуоба тоғи этагига жойлашган мана шу гўзал масканни лагерь учун танлади. Пионер лагери жойлашган ер совхоз марказидан 130 километр масофада. Лекин бу дам олувчиларга ҳеч қандай қийинчилик туғдирмайди. Совхоз улар учун алоҳида транспорт ажратиб қўйган.

Совхоз пионер лагерида болаларнинг яхши хордиқ чиқаришлари учун барча қулай шароитлар яратилган. Лагерда ҳар сменада бир йўла юз бола 26 кун дам олади. Ҳозир хушҳаво ва хуштабиат лагерь қўйнида иккинчи смена дам оляпти.

Совхоз маъмурияти мактаб ўқувчиларининг ёзги каникулларини кўнгилли ўтказишларида бошқа қўшни хўжаликларга ҳам яқиндан ёрдам кўрсатиб келмоқда. Масалан, совхоз 3-«Далварзин» совхоз болалари учун лагердан 30 ўрин ажратиб берди.

— Дам олаётганларнинг кайфиятлари чоғ, — дейди совхоз пионер лагерининг бошлиғи ўртоқ Илья Константинович Пан,— бу ернинг табиати болаларга жуда ёқиб қолди. Улар тоғ тепасидаги кўлга, хушманзара ерларга тез-тез экскурсиялар уюштирадилар, турли гербарий ва тош намуналарини тўплайдилар. Болалар шахмат, шашка, волейбол, баскетбол, футбол ва бошқа турли кўнгил очар ўйинлар билан машғул бўлишади. Спорт билан шуғулланиш уларнинг яхши чиниқишларига ёрдам беряпти.

...Ҳа, совхоз лагери мактаб болаларининг ҳақиқий қувнаб дам оладиган даргоҳига айланган.

Ҳ. НАСРУЛЛАЕВ.

ПАРКДА МАҲАЛЛА КУНИ

Ўтган дам олиш куни пойтахтнинг «Победа» маданият ва истироҳат боғи кишилар билан гавжум бўлди. Парк байрамлардагидек безатилган эди. Ҳа, ўша куни бу ерда ўйин-кулги ярим кечагача давом этди.

Бу парк дам олиш куни пойтахтнинг Киров районидаги Карл Маркс номли маҳалла аҳолиси ихтиёрига бериб қўйилганди. Бу ерда маҳалла куни ўтказилди.

Парк аллеялари ва гулзорлари атрофларида турли хил виставкалар ташкил этилган. Истасангиз «Сиз Карл Маркс номли маҳалла кишиларини биласизми?» деган викторинани томоша қилишингиз мумкин. Моҳир қўллар тўгараги аъзолари ишлари билан танишмоқчи бўлсангиз «Маҳалла хотин-қизлари ижоди» деган кўрсатмага марҳамат қилинг. «Янги ҳаёт» деворий газетасининг янги сони ҳам кўзга кўринар жойга осиб қўйилган.

..Кеч соат 7. Парк радиоузели орқали тараладиган ёқимли музика садолари бир зум тўхтайди. Маҳалланинг ҳурматли кишиси Толиб ота Азизов маҳалла куни бошланганлигини эълон қилади. Сайлга келган меҳмонларни тантаналарига таклиф этади.

Паркда оммавий сайл бошланади. Қаерга борманг ўйин-кулги, хушчақчақлик. Ана, маҳалла янги ҳаёти деган мавзуда оғзаки журнал давом этаяпти. Уни кекса журналист Б. Халилов бошқариб турибди.

Мана бу йўлкага пойтахтимизнинг донгдор кишилари тўпланишган. Улар кишилар томонидан берилаётган саволларга жавоблар қайтаришаяпти. Олим Ю. Султонов бола тарбияси ҳақида ота-оналарга қимматли маслаҳатлар берса, маҳалла врачи С. Йўлдошева сиҳат-саломатлик тўғрисида гапиради. Маҳалла хотин-қизлар Советининг раиси ўртоқ Г. Пўлатова маҳаллада кейинги йилларда хотин-қизлар кучи билан қилинган ишлар ҳақида мароқ билан сўзлайди.

Паркнинг ёзги театрларига ҳам кўп киши тўпланган. Республика қўғирчоқ театри спектаклидан сўнг Ўзбекистон давлат филармонияси коллективлари ижросида катта концерт бошлаб юборилди. Бадиий сўз устаси Муҳсин Ҳамидов радиоузел орқали атоқли совет шоири В. Маяковскийнинг «Совет паспорти ҳақида» деган шеърини маҳорат билан ўқиб беради.

Ўша куни район ижроия комитетининг раиси ўртоқ Шобурхонов маҳалланинг актив кишиларига фахрий ёрлиқлар топширади.

Тарбиявий аҳамиятга эга бўлган бундай маҳалла кунларини бошқа жойларда ҳам ўтказиб турилса чакки бўлмасди.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

20 ИЮЛДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 дан — Фрунзе телестудияси эшиттиришлари.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ ТЕЛЕСТУДИЯСИ ЭШИТТИРИШЛАРИ

18.00 Тошкент янгиликлари, (ўзбек ва рус тилларида).

18.25 — Шахмат солдати Пешкин саргузаштлари ((эртак-балет).

19.05 — М. Глинка («Ажойиб кишилар ҳаёти» циклидан, ўзбек тилида).

19.35 — Виталий Бьянки (ёзувчилар ҳақида).

20.25 — Георг Отс куйлайди.

21.45 — Угай она (бадиий фильм, ўзбек тилида).

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА (ёзги бино) — Андижон область Охунбобоев номли муздрамкомедия театри гастроллари — 20/VII да Кимга тўй, кимга аза, 21/VII да Катта концерт. Кеч соат 9 да бошланади. Билетлар сотилмоқда.

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 20/VII да премьера Мирандолина, 21/VII да Евгений Онегин.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Ноль уч — САНЪАТ САРОЙИ, НАВОИЙ номли, «ЎЗБЕКИСТОН», «ИСКРА» (2-залда), «МОСКВА», (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (тоқ соатларда).

Ҳужум — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ (кундуз ва кечқурун).

Бўлинган учиш — «СПУТНИК» (жуфт соатларда).

Улуғ Ватан уруши — «ИСКРА» 3-залда (кундуз ва кечқурун).

Георгий Саакадзе (кеч соат 9-40 минутда). Ужар болалар (эрталаб 10 ва 11-40 минутда) — НАВОИЙ номли.

Жаннатда охирги тун — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 2, кеч 6 ва 9.45 минутда).

Ўлмас Кашчей — «МОСКВА» (эрталаб соат 10 да).

ЁЗГИ БИНОДА

(кеч соат 9 да бошланади)

Ноль уч — КАФАНОВ номли, НАВОИЙ номли.

Қора бизнес — «ВАТАН», «Ҳ МАИ».

Бўлинган учиш — «ФЕСТИВАЛЬ».

Прага рақси — «УДАРНИК».

Жаннатда охирги тун — ТЕЛЬМАН номли.

Юринг, айёрлар! — ПУШКИН номли.

1-«Строймеханизация» трестининг 4-МЕХАНИЗАЦИЯ БОШҚАРМАСИГА

экскаватор машинистлари, автокран машинистлари, башня кранн машинистлари, бульдозерчилар

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Чирчиқ шаҳар, 4-механизация бошқармаси.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Кинематография комитетининг

РЕСПУБЛИКА КИНОТЕХНИКА УСТАХОНАСИГА

слесарлар, дурадгорлар

КЕРАК

Меҳнат ҳақи ишбай асосида тўланади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Чкалов кўчаси, 1-уй. Телефон 5-08-14.

ПАССАЖИРЛАРГА ХИЗМАТ КЎРСАТУВЧИ ЙЎЛ КОНТОРАСИГА

Кир ювувчилар, дазмолчилар (машинада), расфасовкачилар (аёллар), электромонтёрлар, ускуна ремонт қилувчи слесарлар, ёрдамчи ишчилар

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Куйбишев шоссе, 13-уй (5, 7, 12-автобуснинг «Тепловоз депоси» остановкаси).

Колхоз кўчаси, 40-уйда турувчи Юсуфхон Алимхўжаевнинг Собир Раҳимов кўчаси, Аэроплан проезд, 64-уйда турувчи Мавжуда Алимхўжаевадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

Морозов проезд, Аспирантлар уйи, 16-квартирада турувчи Эрбўта Файзиевнинг Переяславская кўчаси, 67-уйда турувчи Тошбиби Мамадалиевна Файзиевадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Куйбишев район халқ судида кўрилади.

Сағбон кўчаси, Қўштут проезд, 35-уйда турувчи Фотима Қобилованинг Шомаҳмудов кўчаси, Домком проезд, 44-уйда турувчи Нурмат Ҳожимуродовдан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

«ПОСТДА»НИНГ ЯКШАНБА СОНИ АҲОЛИГА

Тошкент янгиликлари

Юзлаб кўнгилли халқ дружиналари, минг-минглаб меҳнаткашлар республикамиз шаҳар ва қишлоқларида жамоат тартибини сақлаш, безорилар, ароқхўрлар, олибсотарлар, халқ мулкини талон-торож қилувчиларга қарши курашда милиция ходимларига ёрдам берадилар. Уларнинг олижаноб ишлари ҳақида, тартибни сақлаш учун ўзининг бўш вақтларини бераётган ажойиб кишилар ҳақида республика жамоат тартибини сақлаш министрлигининг органи — «Постда» газетасининг якшанба сони ҳикоя қилиб беради.

Ўқувчи газетадан совет милициясининг қаҳрамонона ишлари ҳақидаги материалларни, очерклар, ҳикояларни топиши мумкин. Газета ҳар хил жиноятлар қандай фош қилиниши ҳақида кенг жамоатчиликни таништириб боради. Унда ахлоқ темасидаги мақола ва корреспонденциялар, суд залларидан, терговчи кабинетидан репортажлар ва бошқа материаллар мунтазам бериб борилади.

Газетанинг якшанба сони 1 августдан бошлаб рус ва ўзбек тилларида чиқарилади. Бир сонининг баҳоси 2 тийин. Йил охиригача 44 тийин тўлаб обуна бўлиш мумкин.

КИНОАРТИСТ БИЛАН УЧРАШУВ

РСФСР хизмат кўрсатган артист Д. Ильченко пойтахтимизда меҳмон бўлди. Атоқли киноартист билан томошабинларнинг учрашувлари ўтказилди. Ана шундай учрашувлардан бири «Ўзбексельмаш» заводи ишчи-ёшлар ётоқхонасида ўтди.

Меҳмон ўзининг қарийб ярим асрлик ижодий фаолияти ҳақида, М. Шолоховнинг «Тинч оқар Дон» эпопеясида ўзи ўйнаган роль ҳақида кино шинавандаларига сўзлаб берди.

Э. ҲОЛИҚОВ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — Орган Ташкентского обкома, горкома КП Узбекистана, областного и городского Советов депутатов трудящихся.

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26-уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — 29004, Редактор ўринбосарлари — 25885, 26232. Масъул секретарь — 34808. Пропаганда, адабиёт ва санъат бўлимлари — 31936. Партия турмуши. Саноат, транспорт ва қурилиш, ахборот ва спорт бўлимлари — 33786. Қишлоқ хўжалиги, фан, мактаб ва олий ўқув юртлари бўлимлари — 29040. Совет ишлари, маиший ва шаҳар хўжалиги бўлими — 28761. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 34048. Эълонлар бўлими — 28142. Коммутатор — 30249 дан 30258 гача.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

Р. 11960. Индекс 64969. Нашр. № 1807.